

ВІСНИК THE HERALD

-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно - політичний місячник

З М І С Т

Звернення Проводу ОУН до українського громадянства	1
IV Світова Антисоціалістична Конференція	2
30 років праці УККА	3
Алла Коссовська — Дочці С. Бандери в день весілля	4
Іван Левадний — Київ у 1920 році	5
Отар Чіладзе — Тарас (поезія)	8
Д-р М. Кушнір — Секрет творчої людини	10
Олесь Доріченко — Соломія Крушельницька	13
Софія Наумович — Російські „революціонери”-імперіялісти	14
В. Золоторіг — Людина, яка ніколи не всміхається	17
В. Трембіцький — Україна і справа її визволення в 1970-их роках	19
З нових видань	22
З життя Відділів	25
Вісті Об'єднання Жінок ОЧСУ	28
Документи з того боку	30
Хроніка	31
В підсоветській Україні	32

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОВІД
УКРАЇНИ

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION (Act of October 23, 1962; Section 4369. Title 39. United States Code). Publisher: File two copies of this form with your postmaster. Postmaster: Complete verification on page 2. Form Approved, Budget Bureau No. 46-R029.

1. Date of filing Oct. 1 1970, 2. Title of publication Visnyk — The Herald. 3. Frequency of issue Monthly.. Exc.: JULY-AUGUST when BI-MONTHLY not MONTHLY. 4. Location of known office of publication (Street, city, country, state, zip code): 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. 5. Location of the Headquarters or General Business Offices of the publishers (Not printers): O. D. F. F. U., Inc. 315 E. 10th St., New York, N. Y. 10009. Names and addresses of publisher, editor, and managing editor. Publisher (Name and address): Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc., New York. Editor (Name and address): Wlacheslaw Dawydenko, 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. Managing Editor (Name and address): John Wynnyk, 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009.

7. Owner (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owner must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual must be given). Name, Address: Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc. 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009, (No stock holders). Principal Officers: John Wynnyk, President, 315 East 10th Street, N. Y. 10009.

8. Known bondholders, Mortgagees, and security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgagees or other securities (If there are none, so state). Name, address: none.

9. For completion by nonprofit organizations authorized to mail at special rates (Section 132.122, Postal Manual) The purpose, function, and nonprofit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purposes. Have not changed during preceding 12 months. Have changed during preceding 12 months. (If changed, publisher must submit explanation of change with this statement).

10. Extent and nature of circulation.

A. Total no copies printed (Net Press Run) Average no. copies each issue during preceding 12 months 22,000. Actual number of copies of single issue published to filing date 2,000. B. Paid circulation. 1. Sales through dealers and carriers, street vendors and counter sales 330. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 30. 2. Mail subscriptions. Average no: copies each issue during preceding 12 months 17,336. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,576. C. Total paid circulation. Average no: copies each issue during preceding 12 months 17,666. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,606. D. Free distribution (including samples)

by mail, carrier or other means. Average no. copies each issue during preceding 12 months 462. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 42. E. Total distribution (Sum of C and D). Average no. copies each issue during preceding 12 months 18,128. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,648. F. Office use, left-over, unaccounted, spoiled after printing. Average no. copies each issue during preceding 12 months 3,872. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 352. G. Total (Sum of E & F — should equal net press run shown in A). Average no. copies each issue during preceding 12 months 22,000. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 2,000.

I certify that the statements made by me above are correct and complete. (Signature of editor, publisher, business manager, or owner): John Wynnyk.

„СІОНІСТИ НІЧИМ НЕ ВІДРІЗНЯЮТЬСЯ ВІД ГАЙДАМАКІВ”

Ось так дослівно пише якийсь Я. Ушеренко в кафебістських „Вістях з України” (липень 1970), заробляючи собі на кусень хліба з маслом. Це, очевидно, початківець, бо навіть на тлі своїх кумпанів із тієї діля емігрантів друкованої газети виглядає він дуже мізерно.

„Коли в січні 1918 року, — пише бідолошний Ушеренко, — Центральній Раді, її військовим частинам, очолюваним Петлюрою і майбутнім гетьманом Скоропадським, вдалося придушити повстання робітників „Арсеналу”... сіоністська преса жадним словом не обмовилась про буржуазний терор”...

„Скоропадський, ставши гетьманом, приймав делегації єврейських буржуазно-націоналістичних організацій, які запевняли „главу самостійної України” у вірнопідданських почуттях... Сіоністи-клерикали молилися в синагогах за здоров'я гетьмана Скоропадського”...

Ну, й накрутив же ти, Ушеренку, нехай тебе качка копне!

ЗАПИТ СІРОГО ГРОМАДЯНИНА

Рада Безпеки Об'єднаних Націй запротестувала проти дій арабських партизанів, які в своїй боротьбі за Палестину беруть закладників, перехоплюючи літаки з ізраїльськими громадянами.

ЮНЕСКО — організація ООН у справах культури і освіти — цього року урочисто відзначила 100-річчя з дня народження „великого гуманіста” Леніна. До цього урочистого відзначення приєднався і генеральний секретар ООН У Тант. Ленін, як відомо, перший на території колишньої Росії впровадив систему закладництва, і десятки тисяч закладників розстріляно в ЧК. Ленінську систему закладництва наслідував Гітлер.

Чому в ООН обурюються і протестують проти дій палестинських партизанів?

ВІСНИК

ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД ОУН — НАРОДНИЙ ФОНД БОРОТЬБИ

ЗВЕРНЕННЯ

ПРОВоду ОУН до УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА

УКРАЇНЦІ!

Наша поневолена батьківщина Україна вже понад півстоліття терпить жорстокий гніт окупанта. Його остаточна мета — затерти в пам'яті нашого народу його історію, позбавити його власної мови та культури, вбити в ньому віру в Бога і зробити його „советським народом”, тобто складовою частиною панівної в СРСР російської нації. Як пишуть з підпілья в Україні про теперішній стан українського народу, — „за півстоліття, коли населення планети доскочило чотирьох мільярдів, його стало менше, як було. Він знесилено встав після 1914-21 років, ледве живий підвіся після 1933-го, посічений і порубаний ожив після 1945-го, а нині його організм такий, що не забезпечусь приросту...”

Політику фізичного й духового геноциду українського народу веде Москва послідовно і невпинно: вивозом нашої молоді поза межі України, перемішуванням нашого народу з насиланими москалями та іншими чужинцями, обмеженням для нашої молоді можливості здобувати високу освіту і ін. В'язниці і концтабори заповнюються нашою молоддю інтелігенцією, яка протестує проти русифікації і дискримінації нашого народу. Голос тієї відважної молоді, яка продовжує визвольні традиції кращих синів українського народу, почули вже й на байдужому Заході. Про Україну та її боротьбу вже знає широкий світ. І тому, щоб здушити цей голос, на горлі підпільної України щораз тугіше затягають смертельний заморг московсько-большевицької лямодора.

А проте і щораз зростаючий наступ варварської Москви на Україну та її багатства, щораз жорстокіший визиск нашого селянства і робітництва, щораз лютіший терор супроти її передової інтелігенції неспроможні згасити в душі народній вогонь прагнення до волі, до повернення втраченої самостійності і державності. П'ятдесятилітній досвід советського панування раз і назавжди розвіяв чад комуністичної ідеології у головах тих, хто ще в диявольський комунізм вірив. Українські націоналісти-революціонери, передовий загін українського народу в його боротьбі з Москвою, на своєму бойовому, освяченому кров'ю Петлюри, Коновальця, Шухевича і Бандери прапорі виписали гасло „КНІВ ПРОТИ МОСКВИ!”, виявляючи тим почування всієї великої і соборної України.

Створений на крові і кістках мільйонів жертв московській, останній у світі, колоніальний імперії приходить неминучий край, і її рятівники, виразники інтересів нової панівної класи, збанкрутовану комуністичну ідеологію стараються скріпити, відроджуючи шовіністичну ідеологію, на якій спиралися російські царі. І зрозуміло, що найбільшим ворогом, найбільшою небезпекою для червоної імперії вважають воли націоналізм, передусім український.

У цей час нерівних, героїчних змагань нашого народу завдання і обов'язки української еміграції особливо великі й відповідальні. Свідома цього Організація Українських Націоналістів гуртує сили українських патріотів, розкиданих на всіх континентах, для активної допомоги своїй Батьківщині.

Політично-дипломатичні акції, що їх ведуть члени ОУН у широкому світі, інформаційна діяльність серед урядових, політичних, наукових, культурних кіл американських, західноєвропейських та азійських держав у користь українського народу, публікації про Україну та її боротьбу чужими мовами, присвячені цій справі періодики — все це вимагає великих коштів.

Найближча майбутність у діяльності ОУН позначиться новими радіовисвітленнями, з яких нестиметься в Україну вільне слово правди до спраглих її слухачів, слово, насажене вірою в перемогу українського народу, слово розради і духової підтримки. Наступний рік позначиться скріпленою і посиленою діяльністю Антибольшевицького Б'юро Народів. І все це також вимагає коштів, що їх може дати тільки наша велика, жертвна і патріотична громада.

Ось чому Провід Організації Українських Націоналістів звертається до кожного українського патріота з гарячим закликом скласти традиційний даток на Визвольний Фонд ОУН, Народний Фонд Боротьби. Незалежну самостійницьку політику, незалежну боротьбу можна вести тільки власними коштами, власними силами.

Слава Україні!

Жовтень 1970 р.

П Р О В І Д
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

IV СВІТОВА АНТИКОМУНІСТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

У Японії відбулася в дні 19-20 вересня Четверта конференція Світової Антикommуністичної Ліги (ВАКЛ), у якій брала участь делегація АБН під проводом Я. Стецька. Крім голови АБН, з українців були на цій конференції: проф. Лев Добрянський, пані Слава Стецько — керівник Бюро Інформації АБН і редактор „АБН-Кореспондент“, Р. Драган від Української Антибольшевицької Ліги, інж. В. Безхлібник від УВФронту з Канади, делегація УВФронту з Австралії. До української делегації молоді з Австралії входили: Ігор Млиновський — СУМ, Лев Гаврилів — СУМ, ТУСМ, АБН, Орися Борець — СУМ, ТУСМ, АБН, Роман Захаряк — СУМ, Тая Захаряк — СУМ, Володимир Піріг — СУМ, Роман Новосільський — СУМ, Михайло Моравський — СУМ, СГВ, Маруся Лютак — СУМ, Маріян Ткачук — СУМ, АБН, Мирон Груник — СУМ, Софія Матіяш — СУМ, ОБНОВА, Студентська громада (Перт), Юрко Менцінський — СУМ, ТУСМ, Соня Сушко — СУМ, Марта Сивенька — Пласт, ТНСМ.

Від Білоруси були на конференції Е. Рігоні, від Болгарії — д-р К. Дрекофф, від Латвії — Ельга Родзе, від Хорватії — д-р Ф. Пшенічник — усі члени АБН.

На з'їзді в присутності 30.000 людей делегати виступали під власними національними прапорами з назвами своїх націй. 42 телевізійні станції через „сателіта“ передавали цей світовий здвиг.

До Президії Світової Антикommуністичної Ліги Молоді ввійшли три українці: Менцінський, Гаврилів, Соня Матіяш. Голова — японець Йошіо Івамура.

Позиція Японії в Світовій Лізі змінилася. НТС уже навіть не був присутній. Не було також делегата АЦЕН.

Українська і АБН делегації досягли поважних політичних успіхів, зокрема виходить на міжнародно арену українська молодь — це вирішальний чинник нашої майбутньої політики. Наша молодь брала участь у пленарних сесіях, в нарадах Комісії IV Конференції ВАКЛ, а зокрема в II Світовому з'їзді Антикommуністичної Молоді, його пленумах і комісіях.

Конференція, що почалася в Кіото, а закончилася в Токіо, схвалила ряд резолюцій, у яких засуджено мос-

ковсько-большевицький колоніялізм та імперіялізм з вимогами свободи і державної незалежності для України та інших поневолених Москвою народів. У резолюції, між іншим, читаємо:

„Четверта конференція ВАКЛ засуджує совєтсько-московський колоніялізм та імперіялізм, його агресивні цілі і акції, русифікацію і геноцид поневолених народів, національне і релігійне, політичне і культурне поневолення, переслідування і репресії, економічний визиск та обмеження творчості інтелектуалів.

Вимагає відновлення державної незалежності і людських прав для всіх поневолених в ССРС народів і сателітних держав та підтримує їх національно-визвольну боротьбу.

Уважає, що знищення тиранської комуністичної системи і московської імперії шляхом національно-визвольних революцій поневолених народів допоможе уникнути термо-нуклеарної війни”.

Конференція звертається з закликом до вільного світу — „підтримати національно-визвольну боротьбу поневолених народів і допомогти з'єднати в свободі Німеччину, В'єтнам та Корею і звільнити з-під комуністичної тиранії китайський материк, Кубу та всі інші поневолені комунізмом народи, як теж повернути Японії загарбані московськими імперіялістами території”.

Резолюція вказує на брехливу московсько-большевицьку пропаганду, що представляє Леніна як гуманіста; насправді він є найбільшим тираном і злочинцем, що наклав московське колоніальне ярмо і комуністичну тиранію багатьом народам.

Резолюція говорить про поневолення большевицькою Москвою Білоруси, України, Естонії, Латвії, Литви та висловлює рішення „дати всю можливу допомогу поневоленим народам, використати всі дипломатичні та інші засоби інформації, щоб приспівити повне визволення всіх поневолених і переслідуваних московським колоніялізмом і комунізмом народів”.

Окрема резолюція вимагає виведення московських окупаційних військ з України, Білоруси, балтійських держав та всіх інших окупованих Москвою країн.

Резолюція, яку внесла від імені АБН Слава Стецько, закликає свободолюбний світ, зокрема „Амнесті Інтернешнел”, Міжнародно комісію юристів у Женеві, Європейську Раду в Страсбургу, ОН, Міжнародний Червоний Хрест „допомогти поневоленим народам, що борються за свободу і національну незалежність. Зокрема вжити всіх необхідних заходів, щоб домогтися звільнення політичних в'язнів” (наведено прізвища в'язнів у ССРС).

Український Визвольний Фронт в Австралії зголосив резолюцію про підтримку визвольній боротьбі України.

Усі резолюції схвалено на пленарній сесії.

В наступному числі „Вісника” — тексти основних резолюцій IV Конференції ВАКЛ.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

30 РОКІВ ПРАЦІ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ

Тридцять років праці Українського Конгресового Комітету Америки були незвичайними, особливими роками. Це була доба глибоких зрушень і докорінних змін у житті людства, повна горя і нещастя у житті українського народу.

Українська спільнота в Америці, пов'язана національними й культурними вузлами з своїм народом на рідних землях, завжди сприяла визвольним процесам в Україні, намагаючись допомогти в їх успішному завершенні.

Передумовою успіху в концентрації сил і дії українського суспільства в Америці, зокрема в шуканні зрозуміння й підтримки урядових чинників для української справи під час і після другої світової війни, була вимога створення єдиного координаційного репрезентаційного центру. Таким центром став УККА.

Створили його однозгідним рішенням 805 делегатів, що їх вислали 168 громад на Перший Конгрес Американських Українців у Вашингтоні 24-го травня 1940 року.

У визначенні різногранних завдань УККА наголошено в статуті:

„Сповіщати про скрутне положення українського народу та забезпечувати всі можливі засоби підтримки в його героїчній боротьбі за відбудову Вільної, Незалежної і Демократичної Української Держави.

„Помагати українському народові в його ріднім краю, щоб здобув чесне і рівне трактування з іншими народами, як вільний і об'єднаний член в родині європейських держав”.

Роки другої світової війни — з уваги на союз західних альянтів з Москвою — були особливо важкі в діяльності Українського Конгресового Комітету Америки по лінії допомоги українському народові і вимагали зручності в нашій інформації про Україну. У тих важких часах УККА з успіхом використав міжнародний форум у Сан Франціско, коли там створено Організацію Об'єднаних Націй. Делегати під проводом п. Степана Шумейка провели на тому форумі важливу інформаційну роботу і вручили меморіал всім державним представництвам, які створили Об'єднані Нації.

Мирова Конференція в Парижі була тереном

чергових заходів УККА в обороні України. Ці заходи були добре підготовані і успішно переведені тодішнім головою УККА п. Ст. Шумейком. Польський часопис „Свят” писав, що один український делегат осягнув у Парижі більше, ніж численна польська делегація.

По закінченні війни УККА став перед новою проблемою: треба було зорганізувати допомогу десяткам тисяч українців в Європі, які не бажали повертатися в Україну, окуповану Москвою. Йшлося також про долю тих українців, які в національних формаціях, із зброєю в руках, боролися за визволення українського народу. І перших і других треба було рятувати від насильної репатріації. Щоб якнайуспішніше зорганізувати допомогу, з ініціативи УККА створено Злучений Український Американський Допомоговий Комітет, який, як визнана американським урядом харитативна установа, розгорнув широку допомогову й переселенчу працю.

Для затіснення співпраці з українцями в країнах Північної й Південної Америки створено в 1946 році Пан-Американську Українську Конференцію, що оформила Підготовчий комітет для скликання Світового Конгресу Вільних Українців в 1967 р. УККА був її основоположником і членом.

УККА організував поважні виступи в обороні Церков, в обороні переслідуваного в Україні духовенства і вірних. З цією метою розіслано відповідні публікації, як, наприклад, англійська книжка д-ра Гр. Лужницького „Про переслідування і нищення Церкви в Україні”, інтерпеляції, а також проєкти резолюцій в Палатах Конгресу ЗСА.

Старанням УККА Конгрес ЗСА схвалив у 1950 році „Резолюцію про Тиждень Поневоленних Націй”, а президент Д. Айзенгавер потвердив її законом. Рік-річно Президент ЗСА проголошує третій тиждень липня Тижнем Поневоленних Націй і закликає всіх громадян Америки підтримувати відзначування сумних роковин цього поневолення. Щороку відзначається в обидвох Палатах Конгресу, в містах та стейтах ЗСА День Незалежності і Соборності України — 22 січня.

Широка роз'яснювальна акція була переведена з ініціативи УККА на всьому просторі ЗСА у зв'язку з відвідинами Америки в 1959 році московського диктатора М. Хрущова. УККА розкрив справжнє обличчя „гостя”, проголосив звернення й інформації, видав памфлет п. з. „Кат України” та заініціював спеціальні переслухання в Конгресі, що зараз же вийшли офіційним виданням під назвою „Злочини Хрущова”. У цій акції взяла активну участь вся українська громада.

Історичним досягненням УККА став закон про Пам'ятник Тарасові Шевченкові у столиці ЗСА. Створений для цього Комітет завершив велике діло 27-го червня 1964 р. урочистим відслоненням пам'ятника. Стотисячна участь українців в цьому святі заманіфестувала перед Америкою і світом, приятелями й ворогами, велику силу української спільноти в країні свого поселення.

Услід за цією великою подією прийшла чергова, підготована Пан-Американською Українською Конференцією та організаційно переведена УККА — Світовий Конгрес Вільних Українців. Цю подію треба вважати завершенням нашої національної організованості на громадському відтинку поза межами України.

Вліті 1968 року Його Блаженство Верховний Архієпископ Кардинал Йосиф відбув тріумфальну подорож по Америці. Сотні тисяч людей ентузіастично вітали його. Ті відвідини скріпили нашу релігійну і національну єдність. УККА закликав до масової участі в привітаннях Найдостойнішого Гостя.

Український Конгресовий Комітет завжди присвячував і присвячує багато уваги молодому українському поколінню, яке народилося вже за межами України. Про національну духовність цього нового покоління дбають зокрема Шкільна Рада УККА, широка мережа шкіл і курсів українознавства, для яких видано десятки книжок і посібників, молодечі, жіночі й професійні організації.

УККА видає англomовні періодичні публікації, „Український Квартальник” і „Український Бюлетень”, книжки українською та англійською мовами, видав 600 тисяч відбиток з Конгресових Рекордів.

Уся ця ведена на різних ділянках нашого

Алла Коссовська

ДОЦІ С. БАНДЕРИ В ДЕНЬ ЇЇ ВЕСІЛЛЯ

Наталко, лоба!

В твій щасливий день

Так хочеться сказати тобі багато.

Пісень весільних, радісних пісень

Тобі на щастя в день цей заспівати.

Хай буде шлях твій і легкий і рівний,

Але, Наталко, завжди пам'ятай,

Що ти була і будеш Бандерівна!

Не забувай, за що своє життя

Відав твій батько — наш Степан Бандера:

За те, щоб в Україні зацвіла

Свободи сявом нова, щаслива ера.

Нехай його невидима рука

Обращеві віддасть твою дівочу руку

І вас благословить, як щастя запорука,

Його любов, безсмертна і палка.

Листопад, 1970, Нью Йорк

ДРУГЕ ЧИСЛО „УКРАЇНСЬКОГО ВІСНИКА”

Появилось в Україні друге число підпільного „Українського Вісника”. Статті в обох числах цього видання спрямовані на оборону національних та політичних прав українського народу і викривають різні форми русифікації, наголошуючи основні права людини на свободу.

В цьому виданні подаються ширші інформації про справу С. Караванського, звіт про процесу Сокульського, Кульчинського і Савченка.

Рівночасно серед населення України поширюються нові документи підпільної літератури, між ними відповідь Стенчукові, есеї п. н. „Данте і Мойсей”, „Серед снів”, „Хроніка опору” тощо.

Маючи потужну атомову зброю, російська імперія, що виступає під фірмою ССРСР, накинута вільному світові т. зв. „співіснування”. Цим способом вона унеможливує допомогу вільних народів — поневоленим народам у їхній вільній боротьбі і посилює свої впливи на Заході.

IV ВЗ ОУН — до українців у вільному світі

збірного життя праця УККА вимагала посвяти, відданості громадян та поважних коштів.

Усе це дала патріотична українська громада в ЗСА, а своїми вплатами національного датку до Українського Народного Фонду, що був, є і залишиться єдиною фінансовою базою Українського Конгресового Комітету Америки, забезпечила працю УККА як незалежної української організації.

КИЇВ У 1920 РОЦІ

День 1 січня 1920 року започаткував третій тиждень большевицької влади в Києві після вигнання денікінців. Місто переживало найтяжчу зиму з усіх років війни та революції. Продукти можна було дістати лише на базарі, і то по неймовірно високих цінах. Вартість 100 советських рублів не перевищувала вартости 4-5 дореволюційних копійок. Бракувало палива. Щоб ogrіти свої кімнати, люди крадькома зрубували телеграфні стовпи, дерева в парках, розбирали паркани. Саме тоді був без жалю вирубаний чудовий березовий гай коло кадетського корпусу. Не було електрики, і вночі місто поринало в темряві. Не функціонували театри і кіна, не ходили трамваї. Не діяв водогін.

Однак, газети („Комуніст”, „Боротьба”, „Більшовик”, „Вісті”) мало уваги приділяли життєвим труднощам і широко писали про успіхи в боротьбі проти Денікіна.

Широко було оповіщено, що 12 січня Революційний комітет Української Галицької Армії уклав договір з розташованою на Україні 12-ою червоною армією, на підставі якого УГА стала частиною Червоної Армії.

Україна горіла у вогні повстань. Армія УНР під проводом ген. Омеляновича-Павленка вела свій безприкладний зимовий похід. Командування 6-ої Січової Стрілецької Дивізії очолював ген. Марко Безручко, уславлений герой визвольних змагань. Повстанські загони Тютюнника, Гулого-Гуленка, Голака, Махна та численних інших отаманів захоплювали поважні терени і дезорганізували советське запілля.

Щоб піднести дух робітництва і відтягнути його увагу від щоденних матеріяльних турбот, большевицька влада в Києві скликала позапартійну конференцію. На конференції представники всіх легальних тоді політичних партій — комуністи, боротьбісти, меншовики виступили зі своїми проєктами відбудови зруйнованої промисловости та створення умов для нормального життя. Пропозиції комуністів не знайшли схвалення робітників. Один з учасників конференції Романів заявив з трибуни, що царське самодержавство існувало 300 років і впало, а

большевизм існує лише два роки, і нема ніяких даних, що він існуватиме далі.

З усіх партій найбільші симпатії учасників конференції здобули боротьбісти. Резолюції і пропозиції їх схвалювались більшістю голосів. Кожного вечора на закінчення нарад комуністи починали співати „Інтернаціонал”, а боротьбісти, підхоплювані більшістю робітників, співали „Заповіт”. Конференція наочно показала настрої київського робітництва, його ставлення до большевиків і підтримку боротьбістів, які з усіх тогочасних, легальних в советських умовах партій на Україні займали найбільш виразні національні позиції.

Газети принесли урядове проголошення отамана Махна і його групи поза законом. Нестор Махно, який перед тим завзято боровся з Денікіним, відкинув пропозицію большевиків прилучитись до них для дальшої боротьби проти денікінців і розпочав військові дії проти советів.

Економічне життя Києва поступово унормувалося. Хоч і з перебоями почали працювати електривня і водогін. Відновився трамваєвий рух, щоправда лише по головних вулицях. Відкрились театри і кіна.

Газета „Вісті” вийшла 22 лютого з великою статтею на першій сторінці „Не забудьте пом'янути незлим, тихим словом”. У статті пригадувалось, що через 19 днів належить вшанувати пам'ять Тараса Шевченка з нагоди 59-их роковин його смерті.

Шевченкові роковини святкувались 11 березня. На Софійському майдані був відкритий пам'ятник Шевченкові — велетенських розмірів погруддя. На цьому місці кияни плянували побудувати пам'ятник Великому Кобзареві на відзнаку століття його народження — в 1914 році. Але міська управа призначила це місце під пам'ятник княгині Ользі, для Шевченка ж приділила місце на Караваївській вулиці, а пізніше взагалі до спорудження пам'ятника Шевченкові не дійшло. Тепер большевики зняли статую княгині Ольги і на її п'єдесталі поставили погруддя Шевченка. Наприкінці березня по Києву рознеслась вістка, що друга і третя брига-

ми на рукавах. Це були добровільні працівники комітету, які несли службу нагляду за порядком. Хоч ця праця не була спрямована ні проти одної з воюючих сторін, більшовики не подарували Єфремову головування в тому комітеті і через десять років на процесі СВУ закинули, що це він після відступу червоної армії „захопив владу над Києвом і урочисто вручив ключі від міста полякам.

7-го травня польські війська вмаршували в Київ. Разом з ними скромно і майже непомітно ввійшла українська дивізія ген. Марка Безручка. Охайність, чепурність, зовнішня репрезентативність польських вояків здивувала киян, які звикли бачити советських вояків нужденними та обірваними. У летючці „Для чого польські війська прийшли на Україну” підкреслювалось „великодушність” поляків в їх бажанні „допомогти українцям”.

Зі встановленням нової влади формальною столицею Київ не став. Нею залишилась Вінниця, де сформувався український уряд на чолі з Вячеславом Прокоповичем, а Київ виглядав радше як завойоване поляками місто. Тут виходили газети: „Громадське Слово”, „Київські Новини”, „Життя” та деякі польські. Спеціальних проблем жадна з цих газет не порушувала.

Одним із перших заходів нової влади було знесення пам'ятника Шевченкові на Софійському майдані. Погруддя поета зняли і поставили на подвір'ї одного з будинків на Трьохсвятительській вулиці. Там воно простояло багато місяців, а пізніше його перевезли до Київського музею мистецтв на Терещенківській вулиці, де воно напевно знаходиться й тепер.

Київ сповнився польськими старшинами, які ставились до українців з погордою.

До Києва для польського війська навезли багато харчів, що їх держави Антанти постачали полякам.

У Купецькому Саді на літній естраді відбувся вечір-концерт українсько-польської дружби. Мішаний хор в українських убраннях відспівав національні гимни обох держав. Виступали солісти з виконанням творів українських і польських композиторів.

На кілька годин приїздив до Києва 14 травня голова польської держави Йозеф Пілсудський. Він зупинився в кращому готелі „Кон-

тиненталь” на Миколаївській вулиці і з балькону промовляв до натовпу киян, запевняючи їх у вічній дружбі польського та українського народів.

21 травня на Хрещатику відбулася військова парада. Під звуки оркестр продефілювали польські війська з білими орлами і біло-червоними прапорами. Зовнішній блиск війська та нові уніформи вояків створювали ілюзію величчя і непереможности. Польські старшини в конфедератках і білих рукавичках гарцювали на конях, які під звуки музики танцювали під ними. Кияни раділи, що Україна має такого союзника, перед яким, як здавалось, не встояться ніякі ворожі сили. Але українського війська не видно було на параді. Воно цілий час було на фронті, поки поляки бавились і бенкетували.

Болісно зустріли кияни вістку, що 23 травня в Києві помер видатний український графік Юрій Нарбут, автор проєктів державного герба — тризуба, перших українських грошей і поштових марок.

У неділю 28 травня Київ ентузіастично привітав Симона Петлюру. Цього дня газета „Громадське Слово” вмістила на першій сторінці його портрет. Знання маси народу з квітами в руках заповнили вулиці. Вздовж Фундуклеївської вулиці вишикувались учні гімназій, що організовано вийшли зустріти Головного Отамана. Хоч потяг спізнився більше як на годину, ніхто не розходився.

На двірці Симона Петлюру зустрів на чолі почесної варті польський генерал Едвард Ридз-Сміглий, який привітав його і склав рапорт. Симон Петлюра в темному френчі без кашкета сів у відкрите авто і поїхав головними вулицями, оваційно привітаний масами народу. Лунали вигуки: „Слава”, дощ квітів сипався до auta і перед autom,

Головний Отаман відбув наради, був присутній на урочистому зібранні і вночі виїхав у дальшу путь. Мабуть, не думав він, що це було його останнє перебування в Києві.

29-го травня поширилась серед київського населення вістка про загальний наступ червоної армії. Говорили, що більшовики здобули вже Білу Церкву (100 кілометрів на південь від Києва). Газета „Життя” заперечувала це. По місті розліпили летючки, в яких обіцялось на-

городу в 5 тисяч карбованців тому, хто допоможе піймати розповсюджувача панічних чуток. Почались облави на вулицях, у чоловіків поляки перевіряли документи, а запідозрених заводили на подвір'я будинків і розстрілювали.

Але тривожні чутки ширились. Оповідали, що кінна армія Будьонного, підкріплена ескадронами козаків-полонених з денікінського війська прорвала польський фронт між Козятином та Бердичевом і заглибилась у польське заплілля, так що головні сили поляків у Києві відрізані від їх баз опинилися в оточенні. „Київські Новини” переконували, що ці чутки позбавлені всяких підстав. „Як повідомляють зі штабу, на фронті все спокійно”, — запевняла газета.

Тим часом катастрофа на фронті з кожним днем ставала все наочнішою. Нормальне життя Києва перервалося.

Коло полудня 9 червня збоку Дніпра раптом донесли вибухи. Схвильовані кияни поспішили на Володимирську гірку та в Купецький сад і були свідками, як Миколаївський ланцюговий міст був висаджений в повітря. Слідом за тим зірвано залізничний і наводницький мости через Дніпро.

Наступного дня „Київські Новини” писали: „Наша армія зірвала мости, щоб стримати наступ противника. Ворог, бажаючи відрізати нам шлях до відступу, стягнув підкріплення на Києво-Ковельській залізниці. Наша армія вперто бореться”. Повідомляючи, що польською армією командує ген. Ридз-Сміглий, який „ніколи не відступав”, газета кінчала своє повідомлення словами: „Ми не відступимо!”

І раптом почалась панічна втеча. Вантажники мчали — хто куди міг. Але відступати фактично не було куди, бо Житомир уже був у советських руках і по польському запліллю гуляла кіннота Будьонного.

Величезні запаси амуніції і харчів залишились, бо не було змоги їх вивезти. Поляки пробували реалізувати їх серед населення. Всякий, хто платив 100 карбованців, міг винести стільки харчів, скільки був у силі взяти на плечі.

Врешті Товарову станцію запалили, щоб нічого не залишилось ворогові. Рівночасно поляки висадили в повітря будинок київського генерал-губернаторства, де у 1918 році була рези-

Отар Чіладзе

ТАРАС

Бронзова людина дивиться на Дніпро,
Задумлива і похмура.
Зелені каштани з білими свічами
Ідуть до неї ходою прочан,
І передзвони невидимих дзвонів
Долучаються до Дніпра.

За рікою село прийшло,
І застиг у небі журавель криничний,
І півень на золотому снопі роздивляється простір
І такими вилисками лисіє на сонці,
Наче Бог його щойно пофарбував.
Бронзова людина дивиться на Дніпро.

Сільська дівчинка пабирає води з криниці,
І так мало місця воді у відрі,
Що вона, як зелена засліплена пташка,
Шукає дівчинку і крилом б'є наосліп.

На Дніпро дивиться бронзова людина,
Сміється дівчинка і ступає
По своєму розлитому сонці,
По своєму сонці і по пшеничній пилюці —
Вільна й породиста.

Бронзова людина дивиться на Дніпро,
Строга й проста, як собор.
Біля ніг в неї квіти каштанів палають
Білі, як сніг, і вантажені
Сп'янілими бджолами.

Переклад з грузинського

денція гетьмана Павла Скоропадського. У плянах поляків було ще зірвати будинок Думи, двірць, електривню і водогін. Але не було вже часу. До вечора 11 червня поляки залишили Київ. Більшість з них не змогла вирватись з оточення. Врятувались лише ті, що подалися не на захід, а на північний захід: їм пощастило прорватись у Коростені, де завзяті оборонні бої зводив генерал Безручко.

Ніч з 11 на 12 червня пройшла в Києві тривожно, в умовах міжвладдя. Ніхто вже комітету громадської безпеки не творив.

Ранком 12 червня советські розвідники переплили Дніпро і впевнились, що в Києві ворожих військ нема. У полудень фронтові частини червоної армії на човнах, барках, поромах і понтонних мостах перейшли Дніпро і вступили

ли в Київ, де їх привітало місцеве жидівське населення. На Хрещатику військовий комісар влаштував мітинг. З балкона Думи промовляли представники війська, підкреслюючи варварство поляків, їх руйнування мостів і будинків. Присутні схвалили текст привітальної телеграми Ленінові і Троцькому.

За кілька годин по місті вже розліплювали наказ начальника київської залоги Гавра, який закликав населення до спокою і попереджував, що всякі акти саботажу та грабунки будуть нещадно придушуватись. На київській цитаделі піднесено червоний прапор. Тоді ніхто не передбачав, що цей прапор затримається там аж до вересня 1941 року.

Наступними днями через Київ проходили великі кінні з'єднання, вислані на допомогу Будионному. Виснажені, обірвані, деякі вояки без сорочок або й босі, з кулеметними стрічками замість поясів, у баранячих шапках-папахах, що нагадували половецькі та татарські часи.

На будинку готелю „Прага” з'явився претенсійний транспарент: „Пішли ненадовго, повернулись назавжди”. Але столицею советської України Київ поновно не став: евакуйований у травні уряд Раковського залишився в Харкові, який аж на 14 років став столицею УССР.

Відновлені большевицькі газети зарясніли звідомленнями про фронтові успіхи.

11 липня большевики здобули білоруську столицю Менськ. „Червоний Київ простягає руку визволеному Менську!” — писав „Комуніст”. Писали, що англійський уряд запропонував 12 липня советському урядові укласти перемир'я з Польщею на базі лінії Керзона. Але метою большевиків було якнайскорше захопити всю Польщу і зробити з неї советську республіку. „Дайош Варшаву!” — лунало з газет і плякатів. 14 липня було здобуто Вільно.

У центрі уваги киян були фронтові події і героїчні оборонні бої української армії. Водночас з розпочатими в Менську мировими переговорами з поляками йшов дальший наступ червоної армії на захід. Він досяг у Галичині Буська і Золочева.

У кіосках Києва з'явилась газета „Галицький Комуніст”, яку видавали в Галичині на відвойованих від поляків землях.

29 липня будьонівські вершники дійшли до

Замостя і звели жорстокий бій з 6-ою дивізією генерала Безручка і 3-ою польською армією. Запеклий бій під Замостям тривав і цілий наступний день. По всіх київських театрах перед початком вистав повідомлено, що 1 серпня з боєм здобуто Берестя Литовське.

Газети рясніли звідомленнями про кіннотчиків Гая, що здобули Гродно, про піхоту Тухачевського, що рвалася до Варшави. Але вже не з газет, а з усних повідомлень кияни дізнались, що советські сили програли 15 серпня генеральну битву під столицею Польщі. Сталося відоме „чудо на Вислі”, доконане ціною життя польських союзників — вояків армії УНР. Слідом за тим почався советський відступ з-під Варшави.

Герой нової наступальної операції генерал Безручко командував у серпневій та вересневій офензиві середньою групою армії УНР, що з боями дійшла до ріки Мурахови.

„Республіка переживає один з найтяжчих часів свого існування”, — писав „Комуніст”, вказуючи, що поруч з польським наступом почався наступ Врангеля з Криму.

У середині вересня проголошено в Києві стан облоги. Але вже 12 жовтня газети принесли вістку про підписання прелімінарної мирової угоди між Польщею та Росією і припинення воєнних дій.

Тепер усі большевицькі сили посунули на південь проти Врангеля. Операціями керував латиш Фрунзе.

Шумливо відзначено в Києві триріччя большевицького перевороту в Петрограді. З цієї нагоди видано газету-однодівку „Жовтнева Революція”. У передовій статті відзначалось, що це вперше Україна відзначає Жовтнєве Свято, бо в 1918 році його зустрічали в гетьманському підпіллі, готуючись до загального повстання, а в 1919 році на велетенському фронті велась боротьба проти Денікіна і було не до святкування.

Тим часом з південного фронту наспіла вістка про те, що 9 листопада червона армія здобула Перекіп і вдерлася до Криму. 15 листопада упав Севастопіль, і весь Крим опинився в руках большевиків.

На честь Перекіпської перемоги київська влада проголосила, що віднині Софійська площа матиме назву площі Героїв Перекопу. Після

Д-р Михайло Кушнір

СЕКРЕТ ТВОРЧОЇ ЛЮДИНИ

Не раз теоретики національної суспільної педагогіки ставили питання: чи школа має давати тільки книжне знання, чи радше формувати цілу душу?

Для нації може бути вповні байдужим, чи ті, що кінчать школу, засвоїли собі більше або менше параграфів урядового знання. Найважливішим для нації є те, чи вони входять у життя з почуттям свого громадянського покликання останньої війни цій площі привернено її давню назву.

Для опанування цілою Україною большевикам залишалось усунути з її меж кинуту напризволяще польським союзником армію УНР. Проти неї вислано 41-шу, 45-ту і 60-ту дивізії Червоної Армії, 24-ту дивізію волжан та корпус червоного козацтва.

20-го листопада арієргардний відділ 4-ої Київської Стрілецької Дивізії армії УНР перейшов Збруч, а 21 листопада, звівши останній бій з ворогом, війська південного крила армії УНР відійшли за Збруч, закінчуючи героїчну добу збройних змагань під прапором третьої державности.

28-го грудня був підписаний т. зв. союзний робітничо-селянський договір між РСФСР і УССР. За цим договором УССР відступила Москві свої народні комісаріяти (міністерства) військових справ, флоту, народного господарства, закордонної торгівлі, фінансів, праці, залізниць, пошти і телеграфу і тим самим перетворилась на підпорядковану Москві провінцію з дуже обмеженими правами.

Але кияни були переконані, що визвольні змагання ще не скінчилися, що наступила лише коротка павза, а з весною Петлюра в спілці з поляками розпочне нову визвольну акцію і до цієї коаліції можливо прилучиться і Румунія, яка безуспішно домагалась від Москви визнання їй загарбаної Басарабії. Численні повстанські загони різноманітних отаманів, що густо вкривали всю Україну, могли дати цьому новому визвольному поході поважну допомогу, дезорганізуючи советське запілля. Серед тих надій скінчився 1920 рік.

ня, з умінням працювати, зі свіжим умом і ясним серцем. Моральна сила молоді та її здоровий ріст в атмосфері, спертій на ґрунті національної традиції, — найважливіша річ. Месіянстичні марення романтиків не позбавлені реального ґрунту. Є в них здорове ядро правди життя.

Школа служить нації постійним відмолоджуванням у кожному поколінні тих джерел сили і волі життя, які ведуть націю в її історії. Це передусім моральні сили, це воля здійснювати своє післанництво в справі творення загальнолюдської культури.

Звужуючи цю проблему до українського виховного діла, бачимо, що потрібно нам великих людей. Думка про них мусить супроводити важливу справу публічного виховання; але ця справа повинна спиратися на свідомому витворюванні численних рядів середніх вартісних людей. А середня людина, яка може запевнити тривалість нашої екзистенції, мусить мати **засадничий тип великої людини**.

На велику людину немає рецепти, ані терміну; вона — дар історії. Але про те, з якого типу людини родиться великий дух, треба знати. Бо інакше, в що обернеться виховання? Аджеж треба знати, що маємо вдосконалювати, щоб дійти до ідеалу досконалости. Треба потрапити на цей пересічний тип, щоб варто було його вдосконалювати. Бо скріплювати уклад, зле в основі обдуманий, це значить скріплювати хибу, робити побільшенням тієї хибки карикатуру людини, тоді, коли ми змагали до ідеалу. Не вистачить тільки мріяти про велику людину, треба знати, на якому шляху можна її знайти.

Коли йдеться про справу спенетрування людини, то найуспішніше йти по вказівки до ревелаторів людського духа — до творців релігії і до поетів. Вони мають міру великості: релігійна людина і поет, і хтось третій: збірна людина — народ, що збірно витворює впродовж століть правду про велику людину в мітологічних знаках.

Кожний з цих творців понять про внутрішню людину дає зарис вічної людини, як ідеалу. Цей зарис кожний творить зі свого становища,

в дусі свого часу, а все ж таки, якщо зібрати ті великі лінії в один образ, — вони всі зійдуться. Що дає запоруку тієї стислості, що ті ідеальні зариси укладаються, як реальна річ, у якусь психічну правду? Саме те, що правди про людину не відгадується, а черпається з власного нутра шляхом самообсервації. Великі духи, присвячуючи себе внутрішній праці, дуже глибоко пронизують свідомість свій устрій, отже є ревелаторами психології.

Для Шевченка великість засновується на здійснюванні правди; не на тому, щоб її знати з книжки, бачити з мистецького становища, але щоб її зробити. Він трактує проблему великості людини з релігійного становища.

Для Шевченка світ великості людини це був, як пише Дмитро Донцов у книжці „Незримі скрижалі Кобзаря” — „світ незримий „Розі’ятого Сина” Марії, який „заклюнувся” в ній, „дійшов до крові і кости”, і через неї надхнув апостолів „по всьому світу любов і правду рознести”. Це той вогонь, якого інспірації шукали в своїх душах через архангела Михайла „воїни Христові” в „Гайдамаках”. Це був вогонь, яким горіли очі поетового діда і який поет тоді ще почув в собі; вогонь, який блискав, „світив і горів”, немов з світильника, і опалив братчиків. Це був той вогонь, що всяке „уніє і страх, мов ту половину, розвівав”; який з гурту людей робив нову расу Прометейв, давав їм силу „тиранів скувати в залізні пута”, давав їм силу на них „суд Божий призвати” і мечі в руки „на отмщеніє язиків”. . . Це був дух тої нової, вигляданої ним (Шевченком), раси сильних духом велетнів, які виведуть Україну „із тьми, із смраду, із неволі”, — раси, яку він виводив у постатях своїх Гонт, Залізників, Галайдів, Гамалій, Дорошенків, Гордієнків, Полуботків, „Сретиків”, Алкидів, юродивих, неофітів, Прометейв, Жіжок, Трясил, Наливайків, з думкою, що не знала сумнівів, з серцем горючим ідеалом правди й волі, з волею твердою; в постатях безстрашних лицарів України, що боялися лише Бога, шляхетних і ненавидячих нікчемність, зло і зраду” (стор. 81).

Міти про надлюдину походять з такого джерела, як Шевченко, або з уяви народу. Великий одиничний дух і великий збірний дух загалу — обидва шукають великої людини, обид-

ва мають на неї міру в органічному почутті своєї великості, обидва творять міти про надлюдину.

Шевченко дослівно так творив міти, як жива традиція поколінь. Він брав їх з того боку, з якого саме життя трактує вартості. Воно шукає у великих людях божественної сили, успішності аж до чудовності. Бо чин, діяння в загальній сумі психічного зусилля є тим, чим життя стає на своїй високості, як перемагання розкладу, продовжується, розвиває і наближається до найзагальнішого ідеалу — Добра. В цьому ідеалі загаль, саме життя, бачить і Правду і Красу.

Шевченко уособнював цей найвищий сенс загального життя в тілі народу. Народ дійшов у Шевченкові до відчуття себе. Не був це вже поет, пророчив душу народу, шукав для неї поштані. А нарід, думав він, не виявляється інакше як чином. І вірив, як і народ вірить, у прихід великої людини чину.

Під кінець того самого сторіччя, коли внаслідок реакції українська ментальність пересунулася з бігуна романтичного суб’єктивізму до бігуна позитивістичного об’єктивізму, Іван Франко, дух своєю будовою дуже подібний до Шевченкового, не мав уже тієї підметної міри людського ідеалу і конструював ідеал науково. Було це дуже цікаве явище. Бо в суті речі все, що знав про цей ідеал, знав із внутрішнього почуття, з якого випливала і сама потреба шукання ідеалу. Так само як Шевченко бачив синтезу людини у волі, але замість чину вкладав в історію поняття праці (органічної). Працював над науковою системою, щоб відсунути природний процес міту.

В наступному поколінні знаходимо визначну психологічну ревелюційність у ліриці й драмах Лесі Українки. Вона є дитиною Шевченка і нових часів предметного бачення. Шевченківський тип, але кут бачення чисто постичний. Внутрішньоетична праця на елементах глибокого морального почуття. Правда і краса є для неї одне.

Поетична творчість наших трьох великих творців може послужити зразком, як постає міт про надлюдину, багату на божественний творчий первень. Впродовж століть, в уяві поколінь, що групуються довкола надхненних людей,

формується мітологічні постаті, щоб уособлювали згідно з відчуттям живих душ той або інший творчий дар, даний людині. Зображення великих людей і їх культ у наших часах, коли кожна візія може бути списана й означена датою та прізвищем автора, постають не інакше. Ясновидючий поет, на основі свого внутрішнього взору, якого існування в себе може навіть не ствердив би, конструює образ творчої душі, для себе зрозумілий.

Наші великі поети, творячи міт про велику людину на образ і подобу свою, стали на твердому психологічному ґрунті. Бо цей дар стягання явищ до джерел життя, до їх істоти, в тій точці, де вони вилонюються з нескінченности, поки прийняли форму індивідуального буття, є дійсно прикметою творчих натур. Немає іншого витлумачення таємниць мудрости, тільки в цьому дарі бачення одности серед многи форм.

Є два роди ментальности. Одна загальніша, що починає працю від будь-якої поверхні життя, якої вчепиться почуттям, а друга рідша, яка прагне до Правди. Що не порушило б таку душу, спрагнену мудрости, чи то в порядку естетичних дізнань, чи умових, чи етичних, — вона шукає для кожної речі опертя на твердому ґрунті правди, а її ніхто не знайде ближче, тільки там, де вже не дасться відрізнити „скінчене від нескінченности”, ані поставити меж „поміж тим, що минуло, і тим, що невпинно триває”.

Від здобуття цього ґрунту під собою починається всяка справжня творчість, в якій добачаємо божественний первень. Бо вона дійсно починає наново і змагається з явищем життя. Завдяки тій прикметі психічного укладу, великі творці мають свободу творення наново, оригінального творення. Ніщо не спугує їх суровим взором, бо вони не прив'язані до форм і готових оформлень. Вони не дбають про заспокоєння партикулярних і хвилих потреб людини, що живе нашірком. Вони шукають біля себе таких, що тужать за правдою і не ганяються за зовнішністю. Їх природа — і товариська і творча — укладається згідно з цим засадничим законом їх духа, і твори їх стають „суб спеціє етернітатіс”. У мистецтві, як Леся Українка, творять символами щоденного життя, до такого ступеня дбаючи про нескінченність ліній своїх візій,

що навіть коли мають на думці націю, не замикають її в назві, щоб, мабуть, істоти святих понять не гублено в номіналізмі. Твори Лесі Українки „сповнені Батьківщини”, себто того, що є змістом її вічного життя, але, мабуть, вид національної емблеми не порушив би її надхнення.

Таке глибоке, сповнене мудрости бачення світу дає свободу оригінального творення в мистецтві, але є також умовиною життєвої творчости, якщо має сперти ужиточність на тривалих вартостях. Звідси суспільна сила постатей, створених генієм наших поетів, бо вони чар відчутих ними вартостей розповсюднують шляхом полонювання відчуття інших.

**
*

Цей закон природного тяжіння до „правди” називається останніми часами законом інтуїції, з якої зроблено неначе додатковий орган пізнання, „інтелектуального бачення”, орган метафізики, чи може орган містичного бачення психічної дійсности поза собою. Шукаючи місця для інтуїції в ділянці філософичної і мистецької творчости, добачається в ній особливий дар інтелекту, неначе якийсь новий первень поміж кількома іншими, з яких складається психічне життя. Уявляють собі цей дар інтуїції як новий хемічний первень, як якийсь пересвітлюючий промінь, яким виїмкова людина може пробивати мури непізнавального.

Згідно з моєю інтуїцією — обмежую інтуїцію, якщо вже треба якось це явище назвати, засягом особистого внутрішнього світу; є це особлива органічна вразливість, здібність вичувати правду усім психічним устроєм. А трапляється вона тоді, коли психічний устрій є повний і вповні гармонійний.

Творча сила стоїть у прямому відношенні до сили інстинкту правди, що присвічує творенню. Інтуїція є інстинктом правди, але правда не є тільки ділянкою інтелекту. До неї можна підходити тільки тоді, коли всі духові сили в порядку.

Правда є приманлива для чинних натур, не тільки інтелектуальних. Треба мати волю доходити її і втілювати. І тут лежить особистісний первень, що робить чудеса в ділянці стосунку одиниці до правди.

Іншим стосунком до правди є стосунок мист-

ця. Він тужить за тією правдою, як за істотою речі, яку має наново творити. Туга є негативною енергією, вона спалюється тим вогнем, в світлі якого людина пенетрує своє нутро в нашаруваннях підсвідомости, аж до найглибших спогадів про „первобутність”.

Ще іншим стосунком до правди є стосунок філософа, взагалі інтелекту, який здібний дошукуватися правди предметно в холодному світлі знання, в процесі дискурсійного думання.

Це загальне явище, що новочасні люди, які ганяються не так за мудрістю, як за інтелігентцією своїх окремих сил духа, творять уламково, не покликаючи до помочі цілості духа. Це ті, які не можуть мати інтуїції. Це люди, що інтелігентно думають, розумують дискурсійно і доходять деколи до великих вислідів, але ті виследи мають вартість, наближену до правди, оскільки перевірені й potwierdжені практиками та людьми морального інстинкту.

Треба ясно відчути, що ідеали правди, добра і краси, які присвічують як ціль кожній творчості, є назвами трьох атрибутів чи вимірів одної речі, одного ідеалу досконалости. В залежності від того, з якого боку творець підходить до цього ідеалу (мислення, діяння чи естетичного піднесення), називає він цю потребу досконалости правдою, добром чи красою. Для духа, жадного пізнання чи зіткнення з таємницею абсолюту, на вершку всіх цих змагань стоїть завжди Правда. Ці три боки ідеалу відповідають тривимірності психічного устрою людини, і вони мають в цьому устрої реальне опертя.

Людина наближається до ідеалу Правди настільки, наскільки вона potwierджується її цілковитим психічним життям, цілою душею, глибоким переконанням. Таке переконання чи пересвідчення є чимсь більшим, ніж почуттям логічності у висліді думання, воно має чуттєвий первень, і навіть більше — моральний (моральне переконання), є чимсь ніби присягою, зложеною перед собою на дану Правду. Момент, коли падає така присяга, позначається блиском інтуїції.

Такий блиск інтуїтивного пересвідчення настає тоді, коли всі нараз духові сили, які між собою співдіють, впадають водночас на той самий слід Правди, взаємно себе potwierджуючи. Тоді настає внутрішнє захоплення, що нази-

Олесь Дорізенко

СОЛОМІЯ КРУШЕЛЬНИЦЬКА

Соломія Крушельницька з тріумфом виступала на оперових сценах багатьох країн світу, але постійно мріяла про повернення на Україну...

Вона ішла, і генії схилялись,
її монархи ждали і країни,
від оплесків гучних міста здригались,
але душа жадала України.
Вітає народ — еврива, Соломіє!
Кордони відкривали їй гостинно,
але вона про землю рідну мріє,
і ніжне серце б'ється українно.
Міляні... Карузо... чарівний маєстро,
схилявся перед нею сам Пуччіні,
вона пливла у розхлюпах окрестрів,
щоб своєю славу нести Україні.
Квітками шлях встеляли їй столиці
за світ краси, за пієню солов'їну —
а їй нашитися б із рідної криниці,
а їй побачить рідну Україну.

(„Дніпро”)

ваємо блиском. Це можливе в духовій організації, яка живе цілою повнотою, синтетично, отже в чинній організації, обдарованій творчою волею, яка, мабуть, єдина має силу потягати за собою увесь дух, аж до глибини підсвідомих станів.

Таємниця мудрости, моральности і творчої успішности лежить у цьому обов'язку супроти інтегральности духа. Дух творить центрально, коли увесь порушується, незалежно від того, з якої точки виходу, з чиєї ініціативи: чи привід до творчости дає мистець, діяч чи мислитель. Ціль творчости завжди одна, хоча з різних боків бачена — Правда (Краса, Добро). Коли порушуються всі сили в її пошукуванні, людина є на її дорозі; тоді може впасти на людину ласка інтуїції, що цю Правду в можливій для людини безоглядності, не на міру релятивного знання про речі, — посяде.

Очевидно, мова про інтуїцію в цьому значенні може бути тільки в гуманістичному засязі. Інтуїція є даром бачення речей в духовому світі пізнання людини і її творів, даром вичування історичних і ідейних доріг, даром релігійним, філософічним, мистецьким, політичним, передусім етичним даром. Взагалі трапляється там, де людина може моделювати творене діло

Софія Наумови

РОСІЙСЬКІ „РЕВОЛЮЦІОНЕРИ”-ІМПЕРІАЛІСТИ

Революція 1905 року в Росії була б не відбулася, якби до неї не приєдналися та її не попередили **національні рухи**. Польські повстання і заснування 1893 р. ППС (Польської Партії Соціалістичної) з ідеєю незалежності Польщі, створення РУП (Революційної Української

на основі скарбів, що їх сама в душі посідає, а синтезувати **многість** явищ згідно з тією єдністю, на яку стає власної душі.

Іншого вжитку інтуїції я не міг би уявити. Видається мені непорозумінням стосування цього поняття до чинностей чисто об'єктивного пізнання, наприклад у механіці або астрономії. Я назвав її вище устроєвою вразливістю і міркую, що лікар може інтуїційно проникати чужий організм, оскільки сам посідає увразливлене устроєве чуття, що дає йому ясновидіння своїх фізичних станів у зв'язку з психічними станами.

Те одне певне, що „нерозгойдана” людина, яка всесторонньо розвинена і вміє діяти духово синтетично, має нескінченно більші шанси геніяльності в усіх напрямках, ніж односторонньо виспеціалізований учений. Відкривцями великих законів, що керують природою, були не рутиністи й рахівники, а мислителі, надхнені релігійною пошаною для природи. Копернік завдячує свої відкриття стільки книжному знанню, скільки своєму релігійному уявленню про мудрість всесвіту.

Великі обшири духового життя залишені без оцінки з психологічного становища, і це спричиняється до того, що в часах наукового мислення ті ділянки оминається як непізнавальні. Міркую, що це діється з кривдою для умової культури, позбавленої сполук з працею релігійної мислі, яка єдина заторкує ці проблеми. Подиву і поклоніння Сотворителеві не применшив Галілей, вводячи лад до понять про архітектоніку і життя небесних тіл. Психологічні студії і вільне мислення про тасмниці духа можуть тільки скріпити релігійний первень у нашому моральному житті. Бо істота духового життя ніколи не перестане бути чудом.

(Закінчення буде)

Партії) із проклямацією „Самостійної України” Міхновського, латвійський і естонський націоналізм, вірменський „Дашнакцутюн”, пантюркський та таджицький „сепаратизми” — все це були сили, які змушували російські ліві партії із ними рахуватися. Мало того: російські „революціонери” вважали, що треба було кинути якісь нові, привабливі гасла, щоб національні рухи народів Росії спрямувати в бажане для них русло. Єдиним запальним кличем було національне питання, а тому всі російські так „ліберальні”, як і консервативні партії змагалися між собою за здобування популярності серед поневолених націй. Усі вони в своїх програмах йшли начебто „назустріч” націоналам, усі переліцитовували себе у радикальній фразеології в національному питанні, проте ніяка з тих партій **не зрікалась політичного централізму**. І тут російські конкуренти від правих до лівих виявляли себе як мовчазні спільники.

Одначе, така настанова росіян не вийшла з переоцінки цінностей, зі ствердження необхідності брати до уваги національне питання в державній політиці. Річ у тому, що західній, європейський соціалізм уже давно **виписав на своїх прапорах** **конечність відкинення національних і расових привілеїв**, і, побіч зрівняння людей, висунув голосне гасло „**самовизначення націй**”. Навколо цього поняття говорилося про широкий демократизм та про позитивне наставлення до потреб націй у згоді з духом часу і перебудовою старого суспільства.

Мавпуючи західних соціалістів, заговорили й російські партії про самовизначення націй, проте, крім досить замазаних фраз на цю тему, не було ніяких проєктів для практичного здійснення цього гасла, навпаки — кидалося аргументи для „**збереження цілості**”.

Цю справу найясніше поставили кадети — російські конституційні демократи. У їхньому розумінні самовизначення обмежувалося рамками культури і освіти. Вони дозволили б, можливо, заснувати початкові школи для націоналів, але армія і фльота мали б уживати тільки російської мови. Ніякого національно-територіального поділу кадети не передбачали. Та на-

віть ці куці поступки тривали у кадетів недовго. В Державній Думі кадети Мілюков і Родічев казали: „Дайте українцям усі права — і їх не буде”... Подібно згодом висловився Ленін, якому до вподоби була кадетська неуступливість щодо „державної” мови, відомою фразою: „Дайте українцям і дві мови!” — щоб тільки йшли за нами.

Есери — соціалісти-революціонери — пропагували „федерацію” та „надання народностям Росії певного мінімуму політичних прав”. Однак, коли національні соціалістичні партії домогалися здійснення цієї програми, то зразу натрапили на опір самих таки есерів.

Есери, як і більшовики, проголошували соціальні гасла своєю ділянкою і ними проникали в національні спільноти, щоб їх розкладати, спрямовувати в єдине, тільки соціальне русло і підпорядковувати своїм, зовсім не соціальним цілям. При чому „соціальне” мало бути важливіше за „національне”.

Меншовики також вбачали розв'язку національного питання в загальній демократизації життя. Демократичний устрій мав знищити всі національні привілеї, і цим самим, у їхньому розумінні, — національна проблема розв'язувалася. На їхню вимогу схвалено на з'їзді РСДРП „місцеве самоуправління”, але вже ідея політичної федерації була для них несприйнятною. Їхній лідер Плеханов затаврував цю ідею як „нездійсненну і націоналістичну”. Плеханов любив, щоправда, кокетувати лівими фразами навіть у національному питанні, однак залишався російським великодержавником.

1902 року в „Зорі” Плеханов начебто захищав право націй на самовизначення, але зробив це для того, щоб підкреслювати перед націоналами, що він дуже „революційний”, і щоб цим припенати їхню підозріливість до соціал-демократів. Примушений обставинами і новими течіями, написав він і для „Ревю Соціаліст” окрему статтю про це питання, але у висновках стверджував, що міжнародня солідарність пролетаріату протиставиться національному факторові, який може стати на перешкоді для перемоги соціалізму.

Та коли його передбачення не справдилися і 1917 р. національні сили розгорнулися до несподіваних вимірів, Плеханов писав у страху за неподільність Росії в „Єдинстві”: „Український

рух набирає такого характеру, що загрожуватиме страшним лихом російській державі. Це, звичайно, дуже сумно. І це висловлюють майже всі органи нашого друку, без різниці напрямків”.

Однак, помилився б той, хто думав би, що тільки в обличчі розпаду Росії Плеханов став патріотом-державником. Тихоміров у своїх спогадах (ГИЗ, М.-Л., 1927, ст. 91) про Плеханова пише: „Не можна не відзначити однієї його цікавої риси. Він носив у душі незнищенний російський патріотизм... Він бачив у Росії велику соціалістичну країну майбутнього, і нікому Росії не віддавав. Усякі сепаратизми ненавидів. До українофільства ставився презирливо і вороже. У ньому глибоко жив великоруський унітарист і нівелятор... Плеханов не любив поляків, не поважав їх і не вірив їм. У дружніх розмовах він це одверто висловлював. З Драгомановим він був ув одвертій ворожнечі. Про Шевченка, сміючись, сказав: „Я Шевченкові ніколи не прощу, що він написав: „умію, та не хочу говорити по-російському”. До Шевченка і українофілів він ставився з більшою ненавистю, ніж, наприклад, Катков”.

За таке ставлення до українців, ясна річ, дуже поважав Плеханова Ленін, який був його учнем і багато дечого від нього засвоїв, зокрема вміння говорити протилежно до того, що думається, вміння послуговуватися соціалістичною фразою в ім'я російського імперіалізму. Ленін, звичайно, переріс у тому свого вчителя.

Ріст визвольно-національних рухів серед неросійських народів сприймали москалі як наближення катастрофи. З того постала стихійна реакція серед російського народу, який палко підтримував русифікаційно-імперську політику

ДИЛЕМА, ЩО СТОІТЬ ПЕРЕД АМЕРИКАНЦЯМИ

У своїх передвиборчих промовах, виголошених у численних стейтах Америки, віце-президент Спіро Егню заявляв:

„Суть справи в тому, чи вільні американці, які живуть і працюють у демократичній, вільними голосами вибраній і репрезентативній системі, підтримуватимуть свій уряд і цю систему, чи волітимуть поступитися й віддати свою силу безвідповідальним особам і їхнім прихильникам, порушникам закону на вулицях і в кемпусах, сикофантам і тим людям, що діють поза сценою — радикальним лібералам”.

уряду. Про це пише публіцист Станкевич у „Судбі народів Росії” (Берлін, 1921): „Уряд діяв не самотньо... Уряд знаходив опертя в дуже широких і впливових колах російської суспільности. Величезна більшість петроградської Думи висловлювалася за русифікаційні пропозиції влади”. А Мілюков у „Національному питанні” (Прага, 1925) підтверджував це: „Дума виявилася в національних питаннях реакційнішою за уряд... не тільки відібрала назад зроблені першою Думою поступки, але й перейшла в наступ і взялася спішно ухвалювати закони і заходи проти національностей”.

У цих заходах відчувався вже передсмак большевицького пляну злиття націй. Поляків, як пише Станкевич, проголошено громадянами другого гатунку, фінляндській конституції завдано потрясаючого удару, український національний рух проголошено „невідповідним російським державним завданням”, балтійський край русифіковано й колонізовано. Проте, небезпека існувала далі, всі партії шукали засобів відвернути її. При чому засоби радикально мінялися: ліберали ставали прихильниками „твердої руки”, монархісти шукали „привабливих гасел”...

Цю ситуацію змальовує Сергєєвський („Русское окраинное общество”, СПб, 1908) так: „Положення ясне... Недопідкорені інородці і недозавойовані окраїни здобули майже повну перемогу над ослабленими росіянами... Двісті-триста років тому і раніше наші предки знали, що робити... Вони твердою рукою розсували межі російських володінь, сягали морських берегів, ставили Росію на чотири моря і не боялися ніякого тертя. **Інородців скоряли до кінця, піддавали під високу руку „великого государя”, а потім так само рішуче йшли шляхом обрусіння...** Ця програма „гвалтовного зросійщення” для нас тепер неможлива... Дух і воля зникли, а самою фізичною силою нічого не вдієш...”

Це був крик розпачу лівих, але й надія на нову, „тверду руку”, яку і показали згодом большевики. Правий монархіст Бобринський, перейнявши соціалістичні фрази, береється й собі обіцяти „грушки на вербі”: „Ми, російські націоналісти, але ми не шовіністи. Ми бажаємо культурного національного розвитку інородців, які перебувають під російською державою, але

з додержанням російських державних інтересів, які їм, інородцям, ще більше потрібні, як нам, росіянам. Ми бажаємо бути народом визвольником і охоронцем...”

Хитріший від обидвох попередніх, Струве мріє про **духовий підбій націй**. („Патриотика”, СПб, 1911). Він творить блискучий міт великої Росії з виходом у Чорне море, тому українська нація не має рації існування... Різні народи мусять перетопитися в один національний масив, як ЗСА...” Цього самого бажав згодом Ленін, але висловлювався куди обережніше.

Ще інакше підходив до цих справ ліберал Градескул, який теж багато дав Ленінові в його політиці, зокрема в національному питанні. Напередодні революції 1917 р. Градескул прийшов до висновку, що без компромісу з поневоленими націями ніяка революція не вдасться. Він за самовизначення націй і проти воєнних дій у відношенні поневолених народів. Він — реаліст, рахується з фактами, але й вірить, що національності не підуть на розрив із Росією. На це він подає досвід із революції 1905 року: „У тих часах навколо революційно-соціяльних і політичних завдань перебудови Росії виявилось зворушливе єднання різнорідних національних сил, які вірили, що вільна демократична Росія не буде більше пригноблювати національності, що вона дасть повний простір їхньому національному розвитку”.

І Градескул радіє: „Значить, Російська імперія витримала іспит, значить їй не загрожує розпад. І він дивується: як це могло статися, що народи, які зазнавали таких важких національних переслідувань, не пішли на державне відокремлення?” А тому робить висновок, ідучи за Герцсном, що вправді поневолені народи не люблять уряду, який їх гнобить, але знають, що російський народ „добрий” і не буде їх гнобити. Тож без страху можна дати націям самовизначитися.

Оце Ленінові подобалося! Очевидно, він і не думав піти за цією порадою так далеко, щоб її здійснити, тобто дозволити підкореним народам заявитися за або проти приналежности до федерації з Росією, — але вжити **що приману як гасло** — о, це добра ідея! І, як знаємо, примана подіяла на очманілих від соціалізму українських політиків так, що потім вони легко „дали себе в руки взяти”...

КОНСТРУКТОРИ МОСКОВСЬКОГО ІМПЕРІАЛІЗМУ

ЛЮДИНА, ЯКА НІКОЛИ НЕ ВСМІХАЄТЬСЯ

Портрет жорстокої, рішучої і надзвичайно здібної людини, яку найменше знають американці і яка тримає під своїм наглядом невпинно розбудований арсенал советської атомової зброї, змалював у жовтневому числі „Рідерс Дайджесту” американський журналіст Джан Дж. Габелл.

Ця людина, що важить понад 200 фунтів і має вигляд старого боксера, це — советський 67-річний міністер оборони, маршал СССР Андрій Антонович Гречко. Це та людина, яку вислано з Кремлю в 1953 році, щоб вона советськими дивізіями розчавила повстання в Східній Німеччині. Це вона блискавично перевела інвазію в „братській соціалістичній” Чехо-Словаччині у 1968 році. І це була вона, що уклала плян захоплення в 1969 році американського розвідчого корабля „Пуебло”.

Для Андрія Гречка атомової війна — річ нібито немислима. Але в своїх промовах і статтях він не раз натякав, що при певних обставинах єдиним способом нейтралізувати атомову зброю противника є несподівана атака на нього. Ще в 1966 р. у статті, надрукованій в органі советської армії „Звезда” він писав: „Американці дурять самих себе. Єдиним родом війни, в якій можна виграти, є атомової війна, і до цієї війни ми приготуємося”.

Андрій Гречко 51 рік відбув в армії, 42 роки в комуністичній партії і присвятив себе всього світовій перемозі московського комунізму.

Зі свого кабінету в величезному будинку Міністерства Оборони в Москві Андрій Гречко командує 3.320.000 советських вояків і старшин. Він є також головною постаттю, що тримає в своїх руках збройні сили держав Варшавського пакту, має рішальний голос у справах мілітарної допомоги Північній Кореї, Північному В'єтнамові, Кубі і доливає оливи до вогню на Близькому Сході.

Мови дипломатів Андрій Гречко не розуміє і не вживає. Після інвазії в Чехо-Словаччині він запровадив у тій країні тверду московську лінію, усунув Дубчека і посадив на його місце Гусака. Але настільки брутальною була його

тактика і так принизливо трактував він президента Свободу, що Гусак звернувся з уклінним проханням до Кремлю не посилати більше Гречка до Чехо-Словаччини. З такими ж проханнями звертались до Кремлю й інші сателіти.

У 1968 році Андрій Гречко відвідав Єгипет, Кубу, Судан, Сирію, Ірак, Альжир, Марокко, Пакістан і Індію, виступаючи з промовами проти „американських агресорів” і представляючи Москву, як „голуба миру”.

Впливи Гречка із Міністерства Оборони з кожним роком поширюються на Міністерство Закордонних справ. Він, хоч не є членом Політбюро, має найсильніший з усіх військовиків голос у тій найвищій партійній установі. Щонайменше раз на місяць він бере участь в засіданнях очолюваного генеральним секретарем КПСС, Брежнєвим, Комітету Оборони при Політбюрі.

З того часу, коли Гречко став міністром оборони, темп озброювання СССР помітно прискорився. І в останніх роках, як заявив високий американський старшина, „большевики досягли фантастичного рівня у здійснюванні своєї мілітарної програми, тоді як здійснювання нашої програми значною мірою сповільнилось. Вони, — сказав цей старшина, — мають тепер більше міжконтинентальних балістичних ракет, як ми, і їхні ракети мають більшу нищівну силу. Їхня підводна флотія, щоправда, ще не дорівнює нашій, з нашими „полярисами”, але вони можуть випередити нас у 1970-их роках. Вони невпинно працюють над розвитком ракетної і космічної зброї, включно з Фракційною Орбітальною Бомбардувальною Системою. Так чи ні, але рішення большевиків нас перевершити свідчить про те, що Москва має намір із розбудованої нею „військової плятформи” повести найбільш агресивну закордонну політику”.

Народився Андрій Гречко 17 жовтня 1903 року в с. Голодаївці, тепер Куйбишевська, недалеко Ростова-над-Доном (автор помилково пише „Куйбишево”), очевидно, в родині донських козаків, бо його батько „вчив його їздити на коні і орудувати шаблею”. Після жовтневого перево-

роту донські козаки почали боротьбу з більшовиками, але вже в 1919 р. Гречко, що мав тоді 16 років, вступив до червоної армії, яка боролася з денікінцями. У 1926 р. він закінчив кавалерійську школу з рангою молодшого лейтенанта і призначений був до 61-го кавалерійського полку, що стаціонував біля Москви. Названий „сталінською бригадою”, цей полк пізніше став ніби прибічною гвардією диктатора. В 1936 р. Гречко закінчив Військову Академію, а в 1941 році — Академію Генерального Штабу. Під час другої світової війни командував дивізією, корпусом та армією. В 1945-53 рр. командував Київським військовим округом.

Советський старшина, що знав Гречка зблизька протягом семи років і пізніше втік на Захід, говорить, що Гречко ніколи не був люблений товаришами, які завжди сподівалися від нього найгіршого. „Він погрожував нам усякими карами, лаяв нас і взагалі поведився як звірюка”, — пригадує цей колишній старшина.

До комуністичної партії Гречко вступив у 1928 р., коли ще 90% старшин були безпартійними, не бажаючи обтяжувати себе партійними обов'язками. І відразу виробився з нього типовий партієць-активіст, який сліпо вірив у „непомилність вождів”.

До Генерального Штабу советських збройних сил Андрія Гречка призначено якраз напередодні советсько-німецької війни. Не зважаючи на те, що в штабі Гречко працював день і ніч в плянувальному відділі, начальник штабу Жуков за два тижні звільнив його за „некомпетентність” і призначив командувати дивізією в Україні. Ту дивізію застав Гречко озброєною „молотовськими коктейлями” супроти гітлерівських панцерних дивізій. Кидаючи своє з'єднання у криваві атаки, Гречко зазнавав поразки за поразкою і врешті був відкликаний з посту командувача дивізії.

А проте, завдяки своїй наполегливості, працьовитості, бездоганній репутації вірного слуги партії і вмінню нав'язувати приятельські відносини з особами на високих постах в скорому часі Гречко добився генеральської ранги. Своїх підлеглих трактував він як унтерменшів.

Хоч Гречко не має блискучого бойового атестату з другої світової війни, його вважають надзвичайно здібним організатором і визначним

фахівцем у військовій тактиці. Найбільшим успіхом Гречка в цій ділянці була підготовлена ним у секреті операція переправи через Дніпро восени 1943 р. для захоплення Києва. Тоді був він заступником командувача Першого Українського Фронту. У Києві сам Хрущов вітав його як „визвольника столиці України”. І так став він другим Сталінового наслідника.

Коли Гречко вертався з переможеної Німеччини до своєї новозбудованої розкішної „дачі” під Москвою, слідом за ним летіли транспортні літаки з награбованими меблями, килимами та картинами найславніших західноєвропейських малярів.

Після усунення Хрущова Гречко зумів увійти в повне довір'я до Брежньєва, і незабаром після того став міністром оборони. Сам-на-сам він поклявся, що ні при яких обставинах Советський Союз не буде заскочений несподіванкою, як то сталося за Сталіна. У своїй промові в Москві 1-го травня під час військової паради ця людина, яка ніколи не всміхається, пригадала цю свою клятву.

Хлопець з Голодаївки перейшов у своєму житті довгу дорогу...

В. Золоторіз

І ЗНОВУ НЕПЕРЕДРІШЕНСТВО

Крайова конференція УРДП (гришківців), що відбулася недавно в Німеччині, як 11-ту точку своїх постанов ухвалила:

„Конференція з особливою цікавістю розглянула й передискутувала „Програму демократичного руху Радянського Союзу — демократів Росії, України і Прибалтики”. З особливою приємністю відмічаємо, що ця програма відбиває той же напрям, яким ішла УРДП при нашій співпраці з групою Алексінського, Петрова-Скитальця, видання при „Українських Вістях” демократичної газети російською мовою — „Освобождение”...”

До цього можна ще додати: ця нібито нелегально прераслана з СРСР Програма дуже зближена, якщо не тожню, з програмою білоемігрантського НТС — Національно-Трудового Союзу, і тому по її прочитанні виникає враження, що скомпоновано її не в советському підпіллі, а у Франкфурті над Майном, у головній квартирі НТС. І ще: упорядники цієї Програми вважають, що майбутній устрій в СРСР має бути вирішений через плебісцит, проведений під наглядом Об'єднаних Націй. Отих самих ОН і того самого У Танта, що відзначали століття з дня народження „найбільшого гуманіста” Леніна.

ДИСКУСІЙНЕ

В. Трембіцький

УКРАЇНА І СПРАВА ЇЇ ВИЗВОЛЕННЯ В 1970-их РОКАХ

Вступ

Тема надзвичайно широка і атрактивна для поважної дискусії. Одначе, всю дискусію можна було б звести до тез, які унапрямували б наше політичне становище і накресливали нашу політичну лінію у відношенні до сучасних та майбутніх міжнародних подій.

Ми, як державнодумача одиниця, маємо йти одним ходом із іншими народами в їх змаганні за кращу долю. Наш далекий рідний край потребує допомоги від нас, як людей, що живемо в західному світі, маємо можливість свobodно аналізувати світові події та по-своєму формулювати нашу державницьку думку, базуючи свої погляди на геополітичному положенні українських територій та силі народу в оточенні сумежних держав.

Проблема воєнного конфлікту

Так, як укладається міжнародня ситуація, в найближчому десятилітті будуть рішальними три потуги: ЗСА із західноєвропейським запліччям (НАТО), сильний, індустріяльний Китай із колосальною людською силою та СССР, як євразійська потуга, медіатор у спорі між америко-європейським та китайським бльоком, в серці азійського континенту.

Не виключена можливість збройного зудару між СССР та Китаєм, бо слабше заселені Туркестан і Український Далеко-Східній Край є найбільш атрактивними територіями для майбутнього Китаю між Пацифіком та Каспійським морем.

Китай може перемогти СССР у війні за домінантне становище в Азії. СССР зможе виграти війну з Китаєм лише при активній допомозі західного бльоку країн (англо-саксо-західноєвропейського), який буде бачити в СССР єдину силу проти „жовтої небезпеки”. При сполуці СССР та західної техніки Китай може бути розбитий як імперія і поділений на три зони впливів: 1) СССР — в тюрксько-монгольських краях Китаю, 2) індійський — у просторі Тибету та 3) західній (америко-японський) — у просторі національного Китаю, та самостійної Ман-

джурії із станом до 1945 року. При такому укладі сил Індія може творити четверту силу в Азії із своїми тоді 550.000.000 душ населення.

У випадку спільного фронту Китаю з Америкою СССР був би поділений на національні держави, з яких Сибір, Туркестан і Далеко-Східній Край стали б до певної міри сателітами Китаю, при чому території Туркестану та Зеленої України були б здані на колонізацію китайською масою. Зелений Клин зміг би вдержатися (на взір Манджурії до 1945 р.) як буферна держава між Японією і Китаєм, яку підтримувала б політично Японія. Європейська Україна могла б у китайсько-советському конфлікті присєднатися до Західної Європи або творити окремих бльок чорноморських держав з Румунією та Козакією проти майбутньої Росії, разом коло 80 мільйонів населення.

Мирна коекзистенція між СССР, Китаєм і Заходом можлива лише до часу повного озброєння Китаю.

Становище України до світових конфліктів

У спільному фронті Заходу з СССР проти Китаю наше становище залишилося б незмінним.

Союз СССР з Китаєм проти Заходу неправдоподібний, бо в такій комбінації Китай не зміг би зреалізувати своїх плянів здобуття нових життєвих просторів: Південна Азія перелюднена, а здобути Австралію, як то плянувала 1945 року Японія, Китаєві не під силу, як континентальній, а не морській державі.

На випадок збройного зудару СССР — Китай, ми повинні поширювати інформаційну службу, даючи для аналізу Пейпінґові нашу незалежницьку програму в двох напрямках: європейської України (в поширеному територіальному вигляді, як це має УССР) та далекосхідньої України (Краю), де не просторі 1.100.000 кв. км. живе коло 5.000.000 людей із 60-70% українською людністю. Чисельність українців в Далеко-Східньому Краю перевищує чисельність української людности Галичини з Буковиною та Закарпаттям. Тому нашим обов'язком є заступати державницькі інтереси

Українського Далеко-Східнього Краю перед сусідніми країнами: Китаєм, Монголією, а особливо Японією, Кореєю та Формозою, які в самостійній Українській Далекосхідній Республіці можуть бачити природного союзника — буфер між ними та Росією і допоміжну силу проти надмірної експансії Китаю. Українська Далекосхідня Республіка є великим збіжжєвим та сировинним резервуаром. Ні географічно, ні кліматично, ні етнічно Далекосхідній Край не належить до Сибіру.

Для Китаю Українська Далекосхідня Республіка була б великим шпихліром сировини, так само як Україна в Європі є природним важливим економічним фактором в індустріальній потужності Німеччини. Тому в інтересах Китаю повинно бути сприяння самостійності Далекосхіднього Краю або повне його скитайщення.

Щодо питання атомової війни само собою ми повинні бути проти такої, бо це принесло б біологічну загрозу української нації, однак в глобальній війні ні український народ, ні українська еміграція нічого не зможуть зробити, щоб запобігти ядерному нападові на територію України, коли УССР є лише частиною ССРСР, як його провінція.

Україна може належати до комплексу країн, протегованих Заходом в стратегічному розумінні, лише при спільному фронті Заходу і Китаю проти ССРСР. Тоді всі неросійські території разом із сателітними державами в Середній Європі могли б творити зону лише конечних оперативних воєнних дій.

При сучасній політиці коєкзистенції Заходу зі Сходом наше становище незмінне тому, що Україну розуміється лише як „стейт” ССРСР. Захід легко зможе погодитися на усоборнення всіх слов'янських країн в єдиній слов'янській сім'ї на чолі з Москвою, і в результаті ЧСР, Польща та Болгарія могли б бути „возз'єднаними” із ССРСР. Ясно, що майбутність Румунії та Мадярщини, як самостійних держав, була б тоді дуже загрожена.

Тепер час найбільш несприятливий для політичної активності в нашій визвольній програмі.

Власна коєкзистенційна політика уряду УССР в Києві є нонсенсом, бо навіть така політика мусить спиратися на правному існуванні, хоч якійсь державності, в якій уряд мав би ар-

мію, поліцію, дипломатичні та економічні зв'язки і власний капітал. Всіх цих чинників сучасна УССР не має.

Національне питання в ССРСР

Національне питання в ССРСР в дещо кращому положенні, як було за режиму Сталіна. Однак, т. зв. лібералізаційна політика уряду та партії ССРСР дуже виразно обмежена. Розвиток національних стимулів з державної рації Російської імперії — ССРСР не сміє перейти границю політичного відокремлення. Максимальний розвиток національних прав „союзних республік” може бути лише автономістичний, тобто в межах ССРСР. Поширювання відосередніх сил у прогресивній формі, як це маємо в західному світі, аж до повної самостійності, неможливе. Ніякий, навіть найбільш „ліберальний” уряд ССРСР не може допустити політичного усамоствійнювання підсоветських народів. Політичним та економічним сувереном в ССРСР є російський народ та його уряд з сповненим російським духом коляборантами, яким „мініатюрна” політика їхніх країн не вміщається в їх політичний світогляд. Тому виступи Чорновола, Караванського та Дзюби чи їх відповідників у Грузії, Латвії або Туркестані жорстоко паралізуються російським режимом як такі, які автономність розуміють в союзництві, тобто по-західному, в якійсь домініяльності чи в іншій такої форми державності.

Уряд ССРСР, як чинник великодержавної політики російської імперії, мусить обмежувати політичну активізацію прогресивних сил неросійських народів, допускаючи, в кращому випадку, розвиток (за ідеєю Леніна) лише культурних прав для заспокоєння їх основних інтересів і таким чином здійснюючи основну советську програму зміцнення цілості ССРСР як моноліта, в якому мають засимілюватися всі неросійські народи.

Певне толерування культурних автономних прав неросійських народів ССРСР мотивується ще й еманципаційною політикою Москви у відношенні народів Китаю, Африки та Південної Америки.

Включати сучасний лібералістичний гін в Україні в процес політичного усамоствійнення

ніяк не можна, бо для цього він далеко не вистачальний.

Політична лібералізація в Україні могла б бути лише тоді актуальною, коли б на вимогу київського уряду та за згодою Москви поширено державні форми УССР з наданням їм таких міжнародного характеру атрибутів:

- 1) дійсного, а не теоретичного права вживання української мови в установах і школах як державної;
- 2) окремої валюти (гривні, шага), що її мали від XIX ст. вже навіть колоніальні території Англії, Франції, Португалії і Бельгії;
- 3) окремих поштових марок, на яких був би напис „Україна”;
- 4) окремого транспорту — фльоти, залізниць, повітряних ліній;
- 5) власної консулярної та туристичної служби;
- 6) власних посольств бодай у сателітних країнах ССРС;
- 7) власного економічного плянування та права нав'язувати торговельні зв'язки з країнами світу, координуючи це питання з іншими соціалістичними країнами сходу, в першу чергу з ССРС;
- 8) власних органів безпеки (поліції);
- 9) збройної сили, яка мала б українську команду і свій однострій;
- 10) дійсних державних інсигній: герба, гимну, прапора, бо сучасні ні в якому разі не репрезентують української державності.

При таких умовах можна було б говорити про якийсь процес лібералізації в Україні, про політичний прогрес уряду УССР.

Завдання української еміграції

Найважливішим завданням української політичної еміграції у вільному світі повинно бути:

— Уживати всіх старань, щоб переконати урядові чинники світових держав у konieczності привернення міжнародних державних прав Україні, які вона 50 років тому втратила у війні проти червоної та білої Росії, яку нерозважно підсилювала Антанта.

— Наші переконування світових чинників мають бути базовані на наукових працях — істо-

ричних, політичних, економічних та стратегічно-геополітичних, в яких висвітлені були б у першу чергу інтереси держав світу в реставрації самостійності Української Держави.

— Вихідною точкою в наших політичних акціях повинна бути міжнародно-правна форма Української Держави з 1918-20 років, яка була юридично визнана 35-ма державами світу.

— Усі наші політичні праці повинні бути спрямовані в першу чергу на авторитетне поінформування державних дослідних установ про причину упадку нашої самостійності, її чотирилітній державно-творчий доробок та втрати для вільного світу внаслідок розгрому Української Республіки Росією у 1920 році. Світ мусять здавати собі справу із політичного промаху, який зробив півстоліття тому у відношенні до України та кавказьких республік: Грузії, Азербайджану, Вірменії та Союзу Народів Північного Кавказу, які разом з Україною становлять коло 50% всього економічного потенціалу ССРС. Мотто наших політичних акцій та наукових праць повинно звучати так: „Тривкий мир в Європі, на Близькому Сході та на Далекому Сході неможливий без усамостійнення України та Українського Далеко-Східнього Краю”.

На жаль, досі не видано на еміграції ні одної доброї аналітичної праці з питання міжнародно-правних основ державності 1917-20 років.

У 70-их роках, очевидно, треба передбачати дальше топіння в світовому людському морі нашої еміграції. Відокремленість наших поселенців від українських культурних центрів, брак добрих українознавчих шкіл, назагал недержавницьке виховання старшого еміграційного покоління, яке суть українськості бачить через призму етнографізму (ноші, страв, обрядів), а не державницьких традицій, сучасного економічного потенціалу України та культурного доробку нації від її імперіяльних державницьких часів X-XIII ст. — є причиною застою або й занепаду національного потенціалу еміграції.

Зберегти наш потенціал можливо лише шляхом інтенсивного гуртування емігрантів при організаціях молоді (СУМ, Пласт), біля своїх церков, у своїх літніх оселях, у системі змодернізованих шкіл українознавства, оплачуваних по-

ЛИСТ З УКРАЇНИ

СВЯТО МАТЕРІ В КОЛГОСПІ

„... 10-го мая 1970 року. Сьогодні Свято Матері, і я пішла до церкви помолитися до Матінки Божої за свої діти, внуки і правнуки, щоб опікувалась Вона мою родиною... Колись, пригадую, як були ми молодими матерями і робили свято Мама, діточки виступали на сцені, деклямували, співали, а ми горді були, що зробили великий поступ по першій світовій війні. І так наші діти підростали, а менші ставали на їх місце, ішли в доріст, а потім до Соколу, але те, що започаткували ми, продовжувалося до другої світової війни. А як прийшла війна все якось притихло, чогось боялись і вже стало інакше: тут вивозять, там арештують. Німці прийшли, і знов страх. І знов червоні, і ми переходили обклави, засідки, вивіз, арешти, сум і страшне горе. А тих дівчаток та хлопчиків, що колись співали й деклямували вірші на День Матері, нині їх уже і вдома нема — розбіглися по Божому світі, а дехто вже й зі світу зійшов. І до церкви люди не йдуть, бо замкнена.

Пізніше почали колгоспи закладати, і так я лишила рідне село і поїхала далеко, у казахстанські степи. Перебула там майже вісім літ і вернулася у своє село, розглядаюся, як воно змінилось... Прийшов день 8-го марта, міжнародній день, але москалі його мають за робочий день, хіба увечері, як у кого є водка, то п'ють.

Оповідала мені одна жінка, як вони справляли День Матері. Ухвалили жінки і мужчини, що вони зроблять гостину увечері надворі, хоч було ще досить зимно і сніг. Голова колгоспу дав порося зарізати і трохи мукки з колгоспного магазину. Жінки напекли та наварили, а господарі самогону націдили. Замовили двоє саний з кіннями, щоб як котрий не зможе додому йти, щоб його завезли.

важними фінансовими організаціями, які спроможні відповідно винагороджувати вчителів, вимагаючи від них кваліфікованої праці.

Наша молодь мусить розуміти велич української тисячолітньої культури, особливо архітектурних та мистецько-літературних пам'яток Х-XVI століть, мусить розуміти велич творчості Шевченка, Франка, Лесі Українки, знати, що собою являла Українська Держава в XV столітті та хотіти боротися за неї легальним шляхом через урядові установи держав, в яких ця молодь живе.

Тоді ми зможемо дійсно прислужитися реалізації великої ідеї реставрування української державности, яку наш нарід втратив рівно півстоліття тому.

Усе село зійшлося, і без жадних промов узялися до вечері, а по вечері заспівали матерям „Многая літа”. І все спокійно обійшлося.

А рано, ще люди добре не виспалися по такій okazji, як у село приїхала міліція, райвиконком, прокурор і давай усіх скликати та допитувати, звідки порося узяли, звідки муку дістали. Люди кажуть, що порося з колгоспу узяли, а муку жінки по мисочці дали, що то наше. А прокурор каже, що порося не мали права давати, бо воно государственне. Чуть голова не попав до тюрми, а ми мусіли порося відкупити. Голова оправдувався, що воно була мале, а прокурор казав: „То щось таке, як Ісус Христос наситив двома рибами п'ять тисяч людей, а ти малим поросятком накормив все село”. Отож на порося зложили гроші самі і поїхали на базар та й купили. Таке мають право колгоспники до колгоспу!..

Господу дякую і Небесній Матінці, що дали пережити страшне горе, тюрму, лагерь і що можу тепер побавити маленькі правнуки, які мені сьогодні принесли карточку з цвітами...

Марія Л.

Станиславівщина

З НОВИХ ВИДАНЬ

КНИЖКИ І. КОЛЯСКИ

Якщо б Івана Коляску, учителя середньої школи й перекonanого комуніста партійні лідери в Канаді не призначили були на партійний вишкіл у Києві, як нагороду за 30 років відданої праці для партії, він і сьогодні, можливо, виховував би своїх учнів на фанатичних комуністів.

Іван Коляска провів на Україні два роки. Він учився у вищій партійній школі ЦК КПУ й дивився широко-відкритими очима на дійсність. Прибув до Києва як ентузіаст справи комунізму, а повернувся додому цілком розчарований тим, що бачив.

Повернувшись до Канади, Іван Коляска написав англійською мовою книжку „Освіта на Україні”. У ній він зібрав досі невідомий матеріал про стан шкільництва в УССР, зокрема про його майже комплектно русифікацію, зокрема у великих містах. Недавно у видавництві Пітера Мартіна в Торонто появилася друга його книжка англійською мовою: „Два роки на Советській Україні”. Книжка ця коштує 3.95. Її повинен прочитати кожний свідомий українець і дати прочитати своїм дітям та знайомим. Книжка „Два роки на Советській Україні” має дуже добру оцінку в канадійській пресі. Вона написана цікаво і читається як найцікавіший роман.

Ці дві праці Івана Коляски є ніби вироком духової смерті для всіх, що з таким захопленням говорять нам про „українську радянську державу”, про „еволюцію комунізму”, про „далекосяглі зміни, що наступили в

СССР після смерті Сталіна" і про „зміни, що наступлять в близькому майбутньому”.

„Впродовж 50 років, — пише Іван Коляска, — пропагандисти й звеличники Советського Союзу кажуть світові, що в ССРСР повністю розв'язано національні проблеми. Такою успішною є ця пропаганда, що навіть чесні люди вірять, що ССРСР це нібито приклад гармонії і співпраці між націями. Але впродовж двох років у ССРСР я мав нагоду бути свідком такої національної дискримінації, дволичности, лицемірства, скандалістики і корупції режиму, що навіть не міг собі уявити, що щось подібне може існувати... Я не тільки дивився на зверхні прояви, але мав змогу проникнути в глибину зухвалої пропаганди режиму і вивчити жорстоку дійсність, що її створює брутальна сила, керована Москвою”.

Книжки Коляски — це немов коментарі до фактів, що їх у своєму листі до советських верховодів у Кремлі подав інший колишній український комуніст д-р Борис Доценко.

Ми бачили й знали чимало „прогресистів”, старих українських емігрантів, яких спритні пропагандисти переконали, що УССРСР — це українська робітничка й селянська держава, вільна й незалежна, а кому вона не подобається і хто проти неї бореться, це напевно буржуй, пан чи фашист. В розмовах перекопати цих „прогресистів” ми не могли, бо їхня віра була сильніша, ніж наші слова. Потім ми чули, що „прогресисти” їздять на Україну, і дивувалися, чому вони нічого не кажуть, що там бачили на тій робітничо-селянській Україні? Але коли один визначний „прогресист” з високою освітою поїхав на Україну і вернувся морально розтощений, ми знову води в рот набрали, ніби це все нас не стосувалось. Це ще замало сходиться на доповіді, що їх де-не-де робить Іван Коляска, треба йому дати моральну підтримку. Він бо у важкому становищі, проти нього ведуть комуністи широку кампанію наклепів. Ми не сміємо мовчати і не можемо доводити до того, щоб про Івана Коляску більше знали в канадійському і американському світі, ніж в українському. І не може так бути, щоб його книжки розходилися серед канадійців і американців, а серед українців були невідомі.

Л. Ш.

ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬБОМ АКАДЕМІЧНОГО КОЗАЦТВА „ЗАПОРОЖЕ”

З нагоди 60-річчя існування Українського Академічного Козацтва „Запороже” появилася в Нью Йорку виданий офсетом документальний альбом за редакцією д-ра Ол. Соколишина на 121 стор. з 190 ілюстраціями.

УАК „Запороже” було засноване в Чернівцях, на Буковині, 10 травня 1910 р. як перше українське буршівське студентське товариство, на взір гайдельберзьких студентських корпорацій в Австрії та Німеччині. Ці студентські товариства, як відомо, за Бісмарка довели до об'єднання всіх німецьких князівств у сильну державу — Прусію. Засновники УАК „Запороже”, україн-

ські патріоти, щоб запобігти германізації нашої студентської молоді, яку примановали австрійські студентські корпорації своїми шапочками, стрічками, мензурами, поєдинками на шаблях, — зуміли пов'язати ті зовнішні форми і звичаї з традиціями військової козацької організації. Товариство „Запороже” перетривало Австрію та Румунію, в склад якої входила Буковина до 1940 р.

УАК „Запороже” складалася з юнаків, які після матури вступали до товариства, і козаків, що по 1 рокові складали іспити з українознавчих дисциплін, історії товариства, приписів орудування шаблями та студентських пісень. Коли козак закінчував студії, він ставав „неактивним козаком”, а коли одружувався і займав відповідне становище — ставав „батьком”. Відповідно до того були Ради: Юнацькі, Козацькі і Батьків. На Загальних Радах та Генеральній Раді щосеместру обирались провід козацтва: сеньйора, його заступника — носеньйора, старшого юнаків та писаря. Існувала ще Секція Студентів з її проводом та передстудентське таємне товариство „Пороги”, яке підготовляло кадри для „Запорожа”. Завдяки цій організаційній системі між студентами і старшою генерацією завжди була гармонія в громадсько-політичних поглядах.

Вступаючи до „Запорожа”, студент складав на барви та шаблі присягу, що він готов боронити честь свою, Товариства і України. „Запороже” створило кадри вартісних громадсько-суспільних українських діячів, про що свідчать українські визвольні змагання 1918-20 років, роки між світовими війнами і роки після другої світової війни. Заклик з 1-го листопада 1918 р. Буковинської Делегації Української Національної Ради, в якому проголошувалось передання влади українцям, підписали барон Микола Василько, акад. Степан Смаль-Стоцький, Омелян Попович і інші члени „Запорожа”. 6-го листопада 1918 р. в Чернівцях члени „Запорожа” Омелян Попович, Семака та Спинули підписали в присутності цісарського намісника графа Ецдорфа розподіл Буковини на північну — українську та південну — румунську.

В альбомі подано за Вісником державних законів Зах. Обл. УНР акт про соборність з 31 січня 1919 та відозву Буковинської Делегації Укр. Нац. Ради з Відня 1921 р. Є тут спомини про проф. Омеляна Калужницького та акад. Степана Смаль-Стоцького, як також спомин проф. д-ра В. Одинського, найстаршого живучого члена Товариства в Америці. Про минуле Товариства написав пок. Б. Ол. Вельничук. Відзначено в альбомі 70-річчя проф. Романа Смаль-Стоцького з 1963 року, 80-річчя проф. д-ра Вол. Залозецького з 1964 р., вміщено передруки відзначення 50 семестрів 1945 р. у Чернівцях, історію секції студенток „Запорожа”, матеріали про „Пороги”, про „Запороже” в Празі та відзначення 50-річчя Товариства в Нью Йорку 1960 р. і у Відні 1961 р.

В альбомі вміщено мапу Буковини з етнографічними даними, студентські пісні та знімки членів УАК „Запороже” на еміграції, як також знімки тих, що відійшли. Крім того, читач знайде тут світлини буковин-

З КНИГАРСЬКОЇ ПОЛИЦІ

З літературного доробку

Наші видавці, особи і установи, книжок, журналів, часописів, — а ще й у діяспорі! — на тлі української дійсності, вони не тільки відважні, як не одчайдушні, а суцї герої. Братись бо за ширення, ріст, нашої духової культури без помочі — як це звичайно буває! — держави, на це треба багато холодної крові і відваги.

До таких відважних належить і Юліян Середяк, що має своє видавництво в Буенос Айресі, Аргентина. На нашому столику маємо деякі примірники його видання за останні два роки, 1968 і 1969. Це три твори авторів-жінок. І таки треба сказати правду: всі три внесли вони в нашу літературу цінний доробок.

Идучи по черзі року видання, перша Марія Цуканова: „На грані двох світів”. У її, ліричного наставлення, на рисах, новелі, в драмі „Завтра знову зійде сонце” вона виявила себе письменницею широкого діапазону. Світ її переживань, спостережень, психологічних, онірично-психоаналітичних вглиблень висувають її на одно з видних місць нашої літератури. Стиль вона має свій, притаманний їй. Погляд її на світ, на його дію спертій на християнський світогляд. Одна — на жаль! — заувага: усунути з її мови, інколи аж прикрі москалізми, не тільки у словах, а й у синтаксі.

Марія Остромира дала нам твір „У досвітню годину”. Читаєш його і весь поринаєш у ті далекі часи нашого дитинства, нашого юнацтва. І ще раз — уже з життєвим досвідом — переживаєш ті роки. Все таке до болю рідне — оточення, типи, соціальні, суспільні, національні, економічні умовини, побут. Очевидно, як хтось підходить до цього твору з боку так званої „великої літератури”, то це скидатиметься на „дрібноміщанщину”, на „просвітянщину”. Так, але це тодішнє наставлення дало в 1914-1918 УСС'ів, а в 1918-1920 стотисячну УГА.

ських послів Василька та Стоцького і спільну знімку „запорожців” та „чорноморців” на їх 100-семестровім ювілеї у Філадельфії 1963 р. Задokumentовано участь „Запорожців” на відкритті пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні.

Запорожець

Зовсім не в докір сказавши, а історичну правду ствердивши: якби в 1917-1921 рр. наш „Забруч”, — взявши під увагу порівняльну кількість населення, — та мав у себе, замість Винниченка й Хвильового, оту „просвітянщину”, то й військово і політично ми диктували б Москві й Польщі наші умови, і мапа сходу Європи, ой, не так виглядала б, як сьогодні.

Полотно твору М. Остромира заповнила ретельно лінією, композицією, тоном — з серцем і душею.

Та й Ярослави Острок, її твір „Те, що роз'єднує” того ж стилю і сили. Бо й вона переживає й оповідає про галицькі часи до першої світової війни і про ту війну та, нарисно, згадала й нашу визвольну війну 1918-1920 рр. Проте, в неї типи й образи їх душі темрявні: о. Юліян, Климентина, ксьондз Собчак. Але в цей темрявний світ вривається сильно світлий тон: о. Теофіл, Марійка, Ростислав і сильна психічною структурою Галя. Та й ці темрявні образи, типи є, сказати б, необхідними: стають яскравим прикладом, що так не можна жити й діяти, як вони це чинять, бо руйнуєш життя своє й ближнього твого та Божі Заповіді топчеш.

Ці два твори мають велику виховну вартість для нашої молоді. Зрозуміло, що й родителі відчують іще більше вартість цих творів, читаючи їх.

І, напевне, незабаром видавець перевидасть ці твори, виправивши перед друком — і то конечно! — їх мову, бо діалектичних, чужих, московських і польських слів у них таки забагато. Декуди й синтакса грішить. Виправити й історичний хід подій: А. Потоцький — М. Січинський 1908 рік, А. Коцко — 1910 рік.

Вийшла в цїм же видавництві — завсіди для нас наче постійна пригадка — книжечка: „Переживання швайцарця у Советському Союзі”, що її написав Еміль Бруггер, сам советський в'язень. Невеличка об'ємом книжечка, але важка своїм змістом.

М. Островерха

ЧИТАЙТЕ,
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
ПОШИРЮЙТЕ

„В І С Н И К”!

УЛАМКИ З ШИРОКОГО СВІТУ

В ПОСОБОРОВИХ ЧАСАХ

Другий Ватиканський Собор, як знаємо, позносив деяких святих, що їх живучість сперта лише на легендах, залишаючи їх як святих місцевого значення і вартости. Але є така поширена в нас свята Варвара. Про існування такої святої був сумнів ще й до згаданого Собору. Гагіографічна критика каже, що або є більше святих Варвар, або й ні однієї нема.

Легенда про цю святую каже, що її батько, Діоскур, поганин, ще з одним урядовцем переслідував її за те, що вона була прихильна християнам. А було це в часах іще перед едиктом імператора Константина про вільність християнської релігії. Якось св. Варвара вирвалася з рук її гонителів і стала втікати. Та вони наздогнали її і вбили. В тій хвилині вдарив грім і переслідувачів іспопелив.

Про цю святую докладно пише Е. Піраїно. А те, що він подає, ми мали нагоду почути усно від селян села Скандрілья, у Сабінських горах, коли ми — 37 років тому — були там у приятеля на вакаціях. У цім селі, у лісі, на місці, де свята згинула, є й капличка.

Є ще й така легенда, що свята походила зі сходу, з Ісміту, міста, що постало на руїнах Нікомедії й Вітінії. Проте, почитання такої святої там нема. Та це нічого не вадить, і св. Варвару вибрали собі за патронку: вуглекопи, гармаші, моряки, пожежники, паламарі й ... книгарі. Тут можна б і таке пригадати. Непевність існування такої святої інтуїтивно відчув наш нарід і створив дотеп, що його у поезії утривали Ст. Руданський. На базарі торговець образами, не мавши під рукою св. Миколи, нашвидку намалював св. Варварі вуси й бороду — і св. Микола був готовий!..

-ло-рха

ПРОТЕСТАЦІЙНА МАНІФЕСТАЦІЯ В НЬЮ ЙОРКУ

Не зважаючи на зливний дощ, майже дві тисячі громадян, зокрема молоді, взяли участь 27 вересня в Нью Йорку у Протестаційній Маніфестації в 20-річчя смерті Головного Командира Української Повстанської Армії ген.-хор. Тараса Чупринки - Романа Шухевича.

Маніфестація відбулась у великій залі Мангеттен Сентру. Влаштували її Комітет Об'єднаних Американських Українських Організацій міста Нью Йорку — Відділ УККА, очолюваний адв. Р. Гуглевичем, у співпраці з Крайовим Ювілейним Комітетом на чолі з м'гром Е. Гановським.

Маніфестацію започатковано співом американського гимну у виконанні хору „Думки”, після чого відбулося урочисте покладення вінка перед погруддям ген.-хор. Т. Чупринки представниками Об'єднання кол. Вояків УПА в Америці і Канаді та представниками Т-ва кол. Вояків УПА ім. ген.-хор. Тараса Чупринки, в аси-

сті членів СУМА та Пласту. Український і американський гимни виконав хор „Думка” під диригентурою проф. О. Берника, під акомпаніамент д-ра І. Соневидького. Далі йшла пісня „Водай тая степова могила” в укладі О. Кошиця із сопрановим сольом О. Замітої. Монтаж „У пам'ять Командира” виконали сумівці і пластуни, підготовлені О. Футалою і Г. Хамулою. На закінчення 1-ої частини хор „Думка” проспівав пісню „Любіть Україну”, слова В. Сосюри, муз. д-ра І. Соневидького із солістами Мартою Кокольською-Муєйчук та м'гром О. Стецурою.

Другу частину програми відкрив адв. Р. Гуглевич. Промову українською мовою виголосив проф. І. Вовчук, а англійською адв. М. Пізнак. Артист Є. Курило продеклямував „Хай путь спасенна вам свята буде” Восслава. Резолюції відчитав пластун А. Ярош. Маніфестацію закінчено співом „Не пора”.

На сцені, що її оформив п. Т. Шевчук, стояло погруддя ген.-хор. Тараса Чупринки граці скульптора Михайла Черешшовського. Віля погруддя Командира почесну стійку тримали ветерани українських та українсько-американських організацій.

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ТУСМ

XII Світовий конгрес Товариства Української Студіючої Молоді ім. М. Міхновського (ТУСМ) відбувся в днях 18, 19 і 20 вересня в Детройті. Конгрес відбувався у Вейн Стейт університеті і в домі СУМА — „Орлик”.

Участь в конгресі взяло 95 учасників з Європи і Південного та Північного континентів Америки.

Обрано Світову Управу ТУСМ у такому складі: інж. Б. Кульчицький — голова, І. Василик (Аргентина), Б. Футала (ЗСА) і Ю. Горіх (Канада) — заступники, Х. Кульчицька — секретар, Р. Сеньків — ідеологічний референт, М. Прокіччук — скарбник.

Конгресом провадила президія: голова — О. Рошка (Бельгія), Ю. Горіх, І. Василик, секретар — Ада Лєгета.

В наступному числі „Вісника” — програмова доповідь проф. д-ра К. Савчука, виголошена на конгресі ТУСМ'у і прийнята як загальний плян дальшої діяльності цього Товариства.

ВЕЛЕЛЮДНИЙ ХІХ ЗДВИГ СУМА

5, 6 і 7 вересня відбувся на оселі СУМА під гаслом: „Права людині, воля Україні” здвиг Спілки Української Молоді Америки з участю 1325 уніформованих сумівців і понад 9.000 гостей.

Зорганізовану участь з своїми прапорами взяли такі Осередки і Відділи: Нью Йорк, Ньюарк, Філадельфія, Пассейк, Йонкерс, Балтімор, Гартфорд, Рочестер, Сиракузи, Трентон, Асторія, Бостон, Нью Гейвен, Нью Брітен, Джерзі Ситі, Випані, Байон, Ютака і делегації з Чикаго та Міннеаполісу. Здвиг відкрив командант Ярослав Петрик.

Пополудневі години виповнили змагання з відбиванки і копаного м'яча.

Увечері того ж дня відбувся попис мистецьких одиниць: групи рецитаторів з Осередку Йонкерс під кер. **Олени Футали**, що виконала монтаж „Юна зміна“, пов'язаний з 20-річчям смерти ген.-хор. Тараса Чупринки і 45-річчям існування СУМ'у; танцювальної групи Осередку Нью Йорк „Верховинці“ під кер. **Дарії Гензи**; хору „Жайворонки“ під диригентурою інж. **Романа Степаняка**; Танцювального ансамблю „Верховинці“ під кер. **О. Гензи**; танцювальної групи з Філядельфії.

В неділю о годині 10-й Впр. оо. **Михайло Горощко** і **Іван Ткачук** відправили Богослуження, а після обіду відбулась маніфестаційна частина. Секретаріят СКВУ й Екзекутиву УККА репрезентував ред. **І. Білинський**, УНСоюз — гол. президент **Й. Лисогір**, СУК „Провідіння“ — д-р **Я. Бернадин**, УНПоміч — **Л. Футала**, НТШ — проф. **М. Чировський**, Український Визвольний Фронт — д-р **С. Галамай**, Фонд Каледри Українознавства — **С. Хемич** і багато інших. Були присутні також новий протоігумен ЧСВВ Впр. о. **П. Пащак** та новий парох церкви св. Юра в Нью Йорку о. д-р **В. Гавліч**. Усіх представляв зібраним секретар Здвигу **Григорій Цебрій**. Деякі із представників установ й організацій передали свої короткі усні привіти.

На Здвиг наспіли писемні привітання від: Верховного Архiepіскопа **Йосифа Сліпого**, Митроп. **Амвросія Сенишина**, Єпископа **Ярослава Габра**, **Ярослава Стецька** (Провід ОУН), **Омелія Ковалія** (ЦУ СУМ'у), Крайової Пластової Старшини, Євангельського Об'єднання, Гетьманської Організації, СУА, ОБУА, Шкільної Ради УККА, „Самопоміч“. З американського політичного світу наспіли телеграми від Президента ЗСА **Річарда Ніксона**, губернатора стейту Нью Йорк **Нелсона Рокефелера** й інших.

Головну промову виголосив голова Головної Управи СУМА мгр **Е. Гановський**.

В пообідніх годинах виступали самодіяльні гуртки.

Мистецькою програмою керував п. **Корнеліа Василик**. Під час Здвигу відбулись забави з танцями при звуках оркестри „Дніпро“ **О. Строцького**.

Подібний багатолюдний Здвиг відбувся для західних стейтів у Клівленді, Огайо.

В ЧИКАГО ВІДЗНАЧИЛИ 20-РІЧЧЯ СМЕРТИ ГЕН.-ХОР. Т. ЧУПРИНКИ

Громадський Комітет для відзначення 20-річчя смерти ген.-хор. **Романа Шухевича - Тараса Чупринки**, створений з 50 українських організацій Чикаго, покликав Діловий Комітет для підготовки Святочної Академії. Комітет видав програмку на 8 сторінок з портретом і життєписом **Романа Шухевича - Чупринки**. Стараннями голови Комітету інж. **С. Голяша**, колишнього воєка УПА, Академія пройшла з повним успіхом.

В неділю 24 травня в церкві св. Володимира і Ольги Службу Богу в наміренні Українського Народу відслужив гість з Вінніпегу о. крилошанин **Семен Ёжик**, дяконував о. **Лютослав Куссий**, місцевий душпастир. Про-

повідь про 25-річчя мучеництва Української Католицької Церкви виголосив о. **С. Ёжик**.

По полудні в школі Шопена відбулася Академія. Сцена була прикрашена портретом Командира УПА з написом „Слава Героям!“ Академію відкрив інж. **С. Голяш**. Молодіжні та комбатантські організації зі своїми прапорами віддали салют Поляглим Героям. Доповідь виголосив о. **Семен Ёжик**, голова Відділу АБН у Вінніпегу.

Три повстанські пісні відспівав хор „Прометей“ під керуванням **Р. Андрушка**. **Олег Сацюк** продеклямував вірш „Повстанці“. Симфонічна оркестра СУМА під керуванням **М. Голіна** виконала: „Король-пастир“ **Мощарта**, „Брук грін світ“, **Гольста** і „Військовий марш“ **Сен-Сена**. З збірною деклямацією виступила молодь СУМА і Пласту. Приємне враження справила мандолінова оркестра СУМА.

Голова Ділового Комітету відчитав резолюції, в яких запротестовано проти того, що ЮНЕСКО визнало злочинця **Леніна „гуманістом“**. Світ повинен визнати **Шухевича - Чупринку** найбільшим гуманістом, який під кличем „Свобода народам — свобода людині“ борювався за визволення поневолених Москвою народів. Резолюції вислано до генерального секретаря ОН.

Н. Н.

... І В АСТОРІЇ

Заходом Громадського Комітету, в склад якого входили представники 15-ти організацій Асторії, відзначено 10-го травня 20-річчя з дня смерти Головного Командира УПА, ген.-хор. **Тараса Чупринки - Шухевича** в залі старої церкви в Асторії.

На сцені, прибраній національним та революційним прапорами ОУН, на тлі малинових котар з датами 1950-1970 виднів портрет генерала **Т. Чупринки**. На сцену вмаршували прапороносці, сумівки й сумівці і на команду булавного **Ів. Вітюка** віддали салют Командирів під звуки сурми і відчитання декалогу ОУН. **Юначка Марійка Прін** відчитала вірш в поклони **Тарасові Чупринці** пера **Ів. Вітюка** й склала китицю троянд.

Дівочий хор „Жайворонки“ Осередку СУМА в Нью Йорку під диригентурою **Р. Степаняка** і музичним супроводом **Тараса Левицького** виконав ряд пісень. Доповідь виголосив проф. **Ів. Вовчук**, учасник Великого Збору УГВР та віце-президент УГВР.

Керівник святочної академії мгр **Вол. Левенець** подякував доповідачеві і привітав представників організацій та голову Осередку СУМА з Нью Йорку **Корнелія Василика**, який прибув з хором „Жайворонки“. Відтак сумівець **Ігор Длябога** продеклямував вірш **Марка Восеслава „Генералові Т. Чупринці“**, а **Петро Вітюк** вірш **Данна Мура „Чи чуєш гук?“**

„Маршем Синької Дивізії“ (слова й музика **Романа Степаняка**) та відспіванням українського національного гімну закінчено академію. Після того в домівці СУМА при каві й солодкому голова 35 Відділу ООЧСУ та булавний Юного СУМА подякували членам Громадського Комітету за участь у Академії.

О. С.

ВІДРОДИЛИ ГАРНИЙ ЗВИЧАЙ

Цього року у нас в Омазі, Небраска, в Відділі ООЧСУ збирали на писанку двоє дівчаток по десяти років — Розалія М. Сематчин і Марійка Дуркалевич. Возив цих дівчаток автом п. Андрій Сематчин. Вони віншували наших громадян з Великодніми святами, з Христовим воскресінням, обдаровуючи їх гарно виписаними писаночками, які возили в кошику. Так само нашим дорогим воякам УПА дівчатка писали колись писанки і носили їх у глибокі ліси, щоб пригадати про Христове воскресіння.

Цей гарний звичай з рідної України хай перебере ООЧСУ і переведе збірку в Америці на Визвольний Фонд з помічю наших дівчаток з писанками, які вже треба писати, щоб мати їх тисячі. Тоді успішною буде збірка на Фонд.

Михайло Воробець

ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ АНСАМБЛЮ МОЙСЕЄВА В ВАШИНГТОНІ І БАЛТИМОРІ

23-24 вересня перед будинком „Констітющен Гол” у Вашингтоні, де виступав советський ансамбль Мойсеєва, відбулися влаштовані організаціями УВФронту демонстрації проти большевицького тоталітарного режиму в Україні, проти русифікації, нищення української культури, переслідування українських Церков, масових арештів і заслань, проти колоніальної політики Росії в Україні. Подібні демонстрації відбулися 25-26 вересня перед будинком театру Лірики в Балтиморі, де їх zorganizували Відділ ООЧСУ і Осередок СУМА.

Демонстранти роздали понад 4000 летючок, в яких зверталось увагу на геноцидну політику Москви супроти України та на шкідливість для Америки пропагандивних виступів ансамблю Мойсеєва.

На транспарентах, що їх носили демонстранти, американці читали написи: „Мойсеєв! Ми вимагаємо свободи для українських мистців!”, „Мойсеєв! Ми вимагаємо свободи для українського народу!”, „Покінчіть російський геноцид супроти українського народу!” та інші. Один з транспарентів, причеплений до колони перед сходами до „Констітющен Гол”, робив враження офіційного оголошення.

Українськими демонстраціями в Балтиморі керував п. В. Стельмах, кол. політичний в'язень та член Управи Відділу ООЧСУ.

Проти виступів ансамблю Мойсеєва у Вашингтоні демонстрували також дві жидівські групи: одна, спонсорована Жидівською Громадською Радою, роздавала лише летючки, а друга, члени Вашингтонського Комітету проти геноциду, зайняли передні місця на залі і затрубили на жидівських рогових трубах під час відспівання советського гимну.

Жидівські демонстранти протестували проти переслідування жидів у Советському Союзі, проти заборони

ни жидам виїздити з СССР до Ізраїлю, проти російської імперіальної політики на Близькому Сході.

Перед сценою, де виступав ансамбль, стояла спеціальна советська сторожа, так що зустріч з танцюристами була майже неможлива. Самий будинок, як також автобуси ансамблю, охороняла американська поліція.

Перший секретар у культурних справах советської амбасади Анатоль Дюжев особисто прибув до „Констітющен Гол” і зажадав усунення демонстрантів. Американська поліція пояснила цьому чиновникові, що демонстрації в Америці дозволені законом. Деякі члени ансамблю, виходячи до автобусів, брали летючки УВФронт, але прочитати їх не мали змоги, бо мусіли негайно здати „опікунам”. Англломовна уряднича ансамблю відкинула летючку з криком „О, тзет еґейн!”

Українським демонстраціям пригледалося коло 15 тисяч людей, що закупили білети на виступи ансамблю. Про українські демонстрації згадували щоденники „Івнінг Стар” та „Сан” і жидівський тижневик „Джуїш Вік”.

БАТЬКИ І ДІТИ

Визначний британський психіатр д-р Джошуа Бірер заявив в інтерв'ю з журналістами, що „американці, як батьки, протягом останніх 30 років не вив'язуються із своїх обов'язків. Американський пересічний батько, — сказав Д. Бірер, — дозволяє своїм дітям робити й говорити все, що вони хочуть. Американський батько дозволяє своїм дітям верховодити в родині, і це у великій мірі спричинило все лихо в сучасному суспільному житті Америки, включно з пошестою наркоманії і бунтами в кемпусах. Вину за це д-р Бірер покладає на американських психологів і педагогів 30-их років, які проповідували в університетах необмежену індивідуальну свободу. Вони закликали американців „визволятися” від будь-яких моральних та фізичних репресій, відкидаючи почуття відповідальності і „здобувати свободу”. І це дало американським батькам нагоду втекти від власних обов'язків.

Американці, — заявив д-р Бірер, — забагато уваги і енергії присвячують набуванню матеріальних благ, замість виховуванню своїх дітей у властивому дусі. Коли вони сидять в офісі, грають у гольф або дивляться на екран телевізора, позбавлені дисципліни діти роблять усе, що їм заманеться. Дисципліна виробляє самодисципліну — річ, якої нашому суспільству так дуже бракує. Дитина визнає дисципліну, як вияв любови і власної безпеки.

Діти завжди „воюватимуть” з батьками, — сказав д-р Бірер, — це — здорова річ, але в тій „війні” батьки завжди мусять здобувати перемогу.

На думку д-ра Бірера, американські матері не ліпші за батьків, бо вони також занадто багато зайняті своєю свободою, замість виховуванням дітей. І тому і батьки й матері мусять негайно братися до науки, як стати їм добрими виховниками. І повинні при цьому пам'ятати, що „час від часу кілька добрих ляпанців по задку ніколи не пошкодять дитині”.

ВІСТІ ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК ОЧСУ**ПРО НАШ ЕКУМЕНІЗМ**

Відгомоніли вакації і початок осінньо-зимового сезону повертає наші думки до активної діяльності. І з'являється бажання передумати її й може оновити. Часто чуємо від осіб, які не відчують на власних плечах тягару громадських обов'язків, що наші свята, концерти й особливо академії втрачають свою притягальну силу. Вони піддають навіть під сумнів не лише форму, а й доцільність таких свят. Бож світ, мовляв, не стоїть на місці, і проблеми, які штовхають нас до громадської праці, міняються на наших очах. Без сумніву, так звані всенародні свята, на яких ми поминаємо національних героїв чи відзначаємо славні події нашої історії, не сміють зникнути з громадського календаря. Але є ще безліч дрібніших виявів нашого життя, що їх невеликі громади, товариства чи особи намагаються вести якнайкраще для загального задоволення.

Згадуючи перші роки еміграції, повні ентузіазму, помічаємо, що сьогодні ми стаємо вже критичніші, навіть невдоволені формою, а навіть інколи піддаємо сумнівам і саму ціль. Нехай нам пробачать подружки з Об'єднання, коли ми, члени культурно-освітнього реферату, дозволимо собі запропонувати ось таку новинку в нашій діяльності на цей, 1971-ий рік.

Цілий світ говорить про екуменізм. Це модне слово, що сплило з уст передостаннього римського Папи Івана, сьогодні на устах всіх. Друга справа — чи в усіх воно звучить так людяно й гуманно. І для нас, українок, це слово немаловажне, і в ньому ми можемо при нашій добрій волі знайти поштовх до корисної праці.

Екуменізм — це значить найбільш гуманне наближення людини до людини без огляду на їх конфесію. Екуменізм між православними і католицькими українками мусить стати ключем дня. Наша увага має бути спрямована на пов'язання дружніх, товариських зносин з найближчими нам по крові українками.

Хтось закине нам, що ми ломимось у відкриті двері: адже між нашим членством чимало є уродженок Волині, православних українок зі

старої і нової еміграції. Але додамо, що в нас зовсім недостатня зближеність, що випадкові зустрічі на сходинах чи в гостині це ще не екуменізм. Нашим палким бажанням є, щоб у містах, де існують наші відділи, відбувалися може скромні, може не такі й дуже політичні, може й не всюди добре зорганізовані, але щирі, спонтанні наближення українок різних конфесій, жінок однієї всеукраїнської ідеї.

Ми свідомі, що обидва крила нашої еміграції мають своє важливе місце в церковних громадах, що пов'язання з їхніми Церквами не сміє перешкодити нашому спільному понадконфесійному єднанню. Навпаки, свідомі членкині сестрицтв одної чи другої Церкви мають більше зрозуміння для загальної української справи. Нам доводиться бувати на православних обідах, славних стародавніми присмаками української кухні, на вечорах, що їх прикрашує наша незрівнянна пісня, і на вечорах католицького жіноцтва, що покладає багато праці для затримання українських традицій. Вони може різняться між собою і стилем і настроями, але це зовсім не суперечить нашому зближенню в рядах загальноукраїнських свят і сходин. Ми маємо нагоду бувати у вужчому колі, на товариських гостинах, де поруч запеклого католика сидить не менше завзятий православний, але родинна атмосфера, такт і підсвідоме почуття спорідненості вирівнює століттями різьблені протиріччя, засипає Збруч взаємних упреждень та підозри.

Ми гадаємо, що прийшов час приступити до жіночого екуменізму, і його започаткувати мусимо ми, жінки з ОЖ!

Ці думки посилаємо тим нашим Відділам, де вже налагоджена співпраця, і туди, де живемо поруч, але одні одних не знаємо. Приводом до наближення можуть бути свята на честь громадських діячок, з нагоди успішного закінчення шкільного року або просто гостини з програмою чи й без неї. Але з думкою про те, що коли ми протопчемо стежку, то нею користуватимуться і наші діти, і діти наших дітей.

Іванна Климовська

Незнана мати з Бойківщини

Це був час, коли червоний окупант відійшов, а йому на зміну прийшов другий, брунатний, не менше жорстокий.

Сонце в той день не було ласкаве, відбувало свій рейд поза хмарами. Був це дуже сумний день в цьому завжди метушливому, охайному містечку. Цього ж дня бо мали покласти свої буйні голови двадцять п'ять синів цієї соняшної, бойківської землі.

Колись стояли в тому місці двоповерхові життєві будинки, а тепер була зрівняна з землею площа. На цю площу в саме полудне виведено двадцять п'ять молодих чоловіків і юнаків. Та хоч вони знали, що їх чекає, їхні погляди були, здавалося, спокійні. Їх уставлено в ряд. Їм хотіли зав'язати очі, та ні один на це не погодився. Вони хотіли до останньої хвилини дивитися на свою рідну землю.

Пролунала команда. Двадцять п'ять сердець ударили в один такт і двадцять п'ять голосів крикнули „Слава Україні!”

Сальва. І двадцять п'ять голів похилились додолу, зросивши рідну землю своєю кров'ю.

Люди стояли довкруги мовчки і тільки їх погляди зраджували думки, які нуртували в кожному з них.

Ворог, мов злодій, швидко справлявся з тілами, метаючи їх на вози. Вози від'їхали, і площа поволі спорожніла.

За хвилину на площу повільною ходою зблизилась жіноча похилена постать у бойківському сіраку. Приклякла біля місця, де хвилину тому впав її син, витягнула з-за пазухи хустину, розклала її і нагребла пальцями тієї святої землі. Звинула хустину і знову всунула її за пазуху, туди, під серце, де колись чула перші рухи життя своєї дитини.

Коли в когось із вас, дорогі Подруги, зрине думка, проєкт чи навіть програма, сповістить нас цією ж дорогою, для всіх нас спільною. Бо в наш час кожне щире слово, кожний сердечний відрух між українцями буде корисним і важливим для всього нашого земляцтва в широкому, нерідному світі.

Попрямувала до рідного села якоюсь незвичайною ходою, неначе свята, притискаючи рукою те місце, де була хустина з кров'ю її сина. Притискала, неначе реліквію.

Оксана Керз

„На полі хтось упав”...

Це впала „найяскравіша із жон руських” за словами Е. Маланюка — українська поетеса Оксана Лятуринська. Донька задуманої Волині, тієї аристократичної землі, що тримала високо самостійницький прапор у твердій долоні. Цей прапор мав перед гарячими, чорними очима поетеси і мисткині все її життя.

Оксана Лятуринська одна з тих поеток, які свою ліричну ліру настроїли не на мінорну „київсько-каштанну” сантиментальщину, а своїм співом-громом, як давні кобзарі, співала про славу, гордість, про старий рід... Не знати, що давало таку силу кволій, приречених на самотність жінці.

Поетична творчість Лятуринської відзначається до екстремности згущеним настроєм, оригінальною до учуднення образівістю і суто жіночою ліричністю. Увесь її спів на те, щоб бадьорити там, де безнадія, жвавити, коли застигає думка, нагадувати, коли потемніла пам'ять, вигадувати, коли дійсність нестерпна.

Невеличка розміром творчість — дві поетичні збірки „Гусла” та „Княжа емаль” — сягає з передісторії до темного ще майбутнього, але так ясно й зримо перед очима читача проявленого, що вся наша історія стає всуміш сьогодні з учорашнім та майбутнім. Всі ці епохи сповнені терпіння і гордого виношення некорисних обставин, з свідомістю високих прикмет і гордого посланництва.

Усе життя поетки було творчістю. Як не працює в камені, бронзі, мармурі, ляльки, писанки, то поетична, полемічна, журналістична. Творчість виповнила ті щілини, куди не просунулись ні подружнє щастя, ні життєві успіхи. Поза творчістю була пам'ять, що малювала образи, несподівані для інших, і тільки іноді проривався жаль розпачливим криком Касандри, що жит-

О. К.

тя не таке, яке мусіло б бути. Цей розпач диктує рядки, від яких леденіє душа:

Похованим лишитись бозна де! Без учти і без тризни
На то, щоб очі дорогі та ворон виклював
Щоб так голосячи, не оспівати ніжно
смерть лицарську і подвиг ратний,
не провести коня, переломивши зброю,
не вкласти мідний гріш на перевіз душі!

Це тривога доньки стародавньої землі в обличчі сухого безрідного життя та смерти на чужині. Але творчий, будуючий талант зумів тривожні думки розвіяти, суто жіночим серцем заспокоїти і в останню годину наблизити спокій з'єднання з рідним світом:

Мир над місцем сим!
Буду тут лежати,
поруч побратим.
На почесні чати стане тирса й кінь.
Буде звід зорити,
Гіркнути полинь,
Синітимуть квіти.

Ось так заспокоїла поетка і себе і нас візією рідної землі, де за старими законами йде життя, і природа українська оберігає і смерть від тривоги перед чужим світом. А все ж „на полі хтось упав”, і жаль великий поміж нами, що воїна того вже немає. Не буде тривоги й гірких слів, не буде мітичної писанки, якою була поетка, що своїм великим талантом наближала нас до нашої землі, до нашої долі.

Хай ніколи не розвіється чар її тривожних слів і хай пам'ять про померлу тілом поетку завжди розтривожує наші серця.

З НАШОЇ ХРОНІКИ

● Член Управи ОЖ ОЧСУ та Відділу АДЖК у Філадельфії Оксана Керч з участю поетки Міри Гармаш, члена Головної Управи АДЖК влаштували 4 липня ц. р. вечір пам'яті Оксани Лятуринської. На цьому вечорі поет Володимир Біляїв прочитав свого вірша, написаного на честь поетеси. Міра Гармаш написала вірш на смерть Оксани Лятуринської, який буде надрукований у 2-му числі „Естафети”.

● Алла Коссовська отримала 2-гу нагороду на конкурсі ОПДЛМ за вірш „Колискова”.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

ДОКУМЕНТИ З ТОГО БОКУ

„Час не жде: наша країна — на зворотнім пункті історії”

Під таким заголовком появився на Заході новий документ із советського підпілля, з Ленінграду, підписаний викладачем С. Зоріним і інженером Н. Алексєєвим. З цього манускрипту, що охоплює 35 сторінок машинопису, нижче наводимо кінцевий витяг, що характеризує напрям думок російських опозиціонерів:

„Дехто думає у нас так: „Живемо тепер непогано, краще не треба, а гірше може бути тільки тому, що всякі інтелігенти, студенти, чеки та жиди каламутять воду. Розправитися з ними — і буде порядок”. Влада штучно роздмухує ці настрої, особливо в... (нерозбірливо — ред.) і армії.

Насправді причин для заспокоєння тепер менше, як будь-коли. Найменший добробут населення — це живі гроші. Гроші ці дуже потрібні нашим керівникам. Влаштують міжнародню провокацію і „в зв'язку з складними умовинами” видадуть постанову. Одним махом пера — нова руїна села і загальне затягування поясів. Розуміється, подібні заходи позначаються на господарстві, а значить згодом і на державних прибутках. Алеж це потім. Зате в даний момент лідери зуміють залатати бюджет. Саме за таким принципом хазяйнували Сталін і Хрущов. Саме такі методи диктує система. Зчинився галас у пресі, поєднуючи шпідіоманію і боротьбу з сіонізмом, граючи на національних забобонах населення, вище начальство вважає, що найбільш непопулярному заходіві забезпечить „всенародно підтримку”, завжди зуміє розправитися з невдоволеними.

Але головне — це загроза, що верхи закрутять голови не тільки населенню, але й собі. Тоді — відродження сталінізму, грандіозний терор і стрибок у прірву світової війни. Посилена мілітаризація країни, постійне збільшення апарату МВД-МООП-КГБ, спроби реабілітувати Сталіна — все, що відбувається тепер, на наших очах. Ці тенденції не можна розглядати, абстрагуючи від боротьби, що увесь час точиться за владу. У цій боротьбі хтось неминуче постаріється використати армію або розбухлий каральний апарат. Але наша система не має гамульців. Треба пам'ятати, що в Китаї „культурна революція” почалася з переслідування інтелігенції і деяких національних меншин.

Безвідповідальність на всяку людину діє деморалізуючо. А тим більше на суспільний організм. Поки армія слухняна, поки низові співробітники „органів” раді виконувати кожну інструкцію, не задумуючись, чию владу так ревно оберігають, — хазяї країни знають, що руки у них розв'язані: „Партія сказала — треба, народ відповів — буде!”

На „расейському” начальстволюбстві та довготерпеліності століттями трималося самодержавство, виріс кривавий культ Сталіна, але Історія йде вперед, і Росія тепер уже не та, що 100 або навіть 200 років тому. Широки маси починають думати, і це неперворотний

процес. А властимуці бояться народу. Недарма переслідують за одно слово протесту, недарма не жаліють грошей на глушення радіопересилань, недарма всю країну оточили колючим дротом. Чому, наприклад, фінські громадяни у неділю масово йдуть до Ленінграду, а ленінградці не можуть провести вихідні дні в Гельсінках? Чому кордони Советського Союзу закриті для совєтських людей? Тому, що вільні контакти із закордоном відразу розкриють газетні брехні про злиденне положення людей на Заході, розхитають основи офіційної пропаганди, трудніше буде підтримувати в країні такий рівень життя...

Ми вступили в критичний період. У наших верхів є вибір — або провести дійсні реформи, послабивши ті лещата, в яких вони тримають країну, але вигравши в економіці й науці, або поставити все на карту в глобальній ракетній грі. Вони схилиються до другого варіанту — накопичити тепер достатньо сил, зібрати їх в кулак і заризикувати. Та коли прийдеться зачекати ще 5-10 років, то економічно відставання позначиться й на воєнному потенціалі. Керівники знають це, відчувають, що наша неповоротна господарська система не може успішно впоратися з бурхливим потоком в удосконалюванні техніки і організації виробництва. Верхи усвідомлюють, що в умовах мирного економічного змагання прийдеться поступатися перед історичним процесом.

Формально все залишатиметься по-старому — голуватимуть партбоси. Але вони хоч-не-хоч передовіряють рішення основних питань тим, хто в них розуміється і заінтересований — ученим, господарникам, робітничим колективам. На початковому етапі цього шляху знаходиться Югославія. Вперед цим шляхом давно пішли 6 країни народньої демократії, — але ми їх гальмуємо, силою підтримуємо найбільш консервативні і догматичні кола. Кожний крок цього процесу відбуватиметься в боротьбі, викривлятиметься потворним наслідкам сучасного. Тому, що все це не утопія, а історична неминучість.

Однак, ніяких поступок і реформ не буде: цензура і концтабори, хаос у господарстві, грабіж з кишені трудящих, загроза війни і терору — все це буде зберігатися, поки вольова система управління країною дозволяє керівництву успішно йти до головної своєї цілі — воєнної переваги в світі. Плідні зусилля вчених, інженерів, конструкторів, усіх, хто посередньо або безпосередньо працює на цю ціль — ось найміцніший цемент, що скріплює фундамент режиму.

Сила величезна, а скеровують її міднолобі бояри. Що може їх спинити? — Тільки свідомість, що ще не готово. Що на них діє? — Тільки острах за свою владу. Ставши віч-на-віч із загрозливим розмахом народнього обурення, вони відмовляться від божевільного курсу. Всякий виступ змінює атмосферу в країні, править за приклад для дальших дій. Надзвичайно хворобливо реагують властимуці на кожну одверту заяву або виступ — з учасниками розправляються нещадно. А що ми робимо у відповідь? — Тішимося, що порядок

відновлено і далі спокійно працюємо на користь своїх хазяїв.

Поряд з відкритим громадянським протестом необхідна щоденна й дуже важлива діяльність — прояснення свідомости в широких колах суспільства, щоб якнайбільше людей зрозуміли, на кого працюють. В умовах загальної нетерпимости до авантюри і репресій верхи будуть безсилі. Тим більше, якщо в боротьбі візьмуть участь люди дуже потрібні і важливі державі. В таких умовах неминує посиляться позиції поміркованих кругів і навіть у самому правлячому прошарку. Треба, щоб кожний відчув відповідальність за свою країну, за долю своїх дітей. Тільки пасивність і довір'я згубні, бо створюють у правителів почуття повної безвідповідальности.

Від нас залежить далеко більше, як здається. Народи Советського Союзу можуть бути господарями у власному домі.

Ленінград, 1969 р.

ВНУТРІШНІЙ ЦЕНЗОР

На міжнародній конференції, влаштованій Інститутом для вивчення ССРСР в дні 5-7 січня ц. р., колишній совєтський письменник, автор „Бабиного яру“ А. Анатолій (Кузнєцов) виступив з доповіддю п. н. „Внутрішній цензор“, кілька уривків з якої нижче містимо.

... Будучи головою української Спілки Письменників, Олесь Гончар міг дозволити собі деякі вольности в „Соборі“, бо совість, очевидно, йому допікає, як допікає багатьом. Це — специфічний комплекс багатьох відомих совєтських письменників, що спонукає їх на деякі „сміливості“, за які можуть і побити. Гончара за „Собор“ побили. Якраз напередодні свого від'їзду (на Захід — ред.) я побачив його в Тулі і спитав, що ж тепер з „Собором“.

Виявляється, на щастя Гончара, наспіла декада українського мистецтва і літератури в Російській Федерації, і він давно вже був призначений до урядової делегації від України. А урядову делегацію очолював член ЦК КПУ Омельченко. І вони з Гончарем заприятелювали. Цей Омельченко — фізик-атомник, дуже несхожий на звичайних совєтських керівників, людина вельми тямуща, може з такої самої категорії, як академік Сахаров, але чомусь він з академічної науки пішов у політику, і ось уже член ЦК... В кожному разі, і Омельченко допоміг Гончареві, і декада. Справу з „Собором“ зам'яли, погасили...

Олександр Солженіцин або Йосиф Бродський не користуються мистецтвом дружби з сильними. Євтушенко користується. Це — тактика. Якось на бенкет в Будинку Літераторів навесні 1969 р. був запрошений А. Мікоян. Він возсідав на чолі столів, як весільний генерал. Уся зала перестала для Євтушенка існувати. Він довго вичікував, поки біля Мікояна звільниться місце, захопив його, почав Мікояна про щось розпитувати, захоплено дивитися йому в очі, притакувати, прямо хвостом крутив, і Мікоянові це сподобалось. Після бенке-

ту Свтушенку, звичайно, міг розраховувати на Миколанову допомогу в разі потреби. Надрукувати вірша, що таврує наслідників Сталіна, з допомогою наслідників же таки.

Усе це дуже страшна річ в тому світі — ніби торгівля частиною себе самого заради того, щоб публікуватися, пробивати свої писання крізь бетонні стіни цензури. Але торгівля совістю, вічне політиканство і вічна самоцензура кінець-кінцем призводять до загибелі, як це чудово показав Аркадій Белінков на прикладі письменника Олеші — саме здача і загибель советського інтелігента. Цензура губить не лише книжки — породжуючи вимушену самоцензуру і торгівлю совістю, вона губить душі. Губить мистців. Губить людей...

Українську поетесу Ліну Костенку багато-хто вважав другою Лесею Українкою, а може й більше. Вона випустила прекрасні книжки віршів, потім її стали друкувати щораз менше, і ось кілька років зовсім не друкують. Вона продовжує працювати, у неї гори неопублікованого, але воно не краще від того, що публікувалось, а радше гірше.

З останніх відвідин її я виніс тяжке почуття якоїсь непоправної біди. За нею весь час стежать, вона залякана, відгородилась від усіх, вона ледь-ледь прочинила мені двері. Та сама нужда, безвихідність, завалений рукописами стіл — але починаєш читати одне, друге і раптом бачиш, що це пережовування, тупцювання на одному місці. Останню поему „Богдан Хмельницький” Ліна Костенко пише безконечно, переробляючи й переробляючи, але я поглянув на уривки, і мені стало моторошно. Вони — мертві...”

„ЛІБЕРАЛИ” З ПОДВІЙНИМ СТАНДАРТОМ

Один із читачів ньюйоркського „Дейлі Ньюз” у листі до редакції цього щоденника написав:

„Ось вам три приклади подвійних стандартів наших „лібералів”: 1) Розпинати президента Ніксона за будь-яку помилку на слові, обмовку, але виправдувати Тедді Кеннеді за „аксидент”, який коштував життя дівчині; 2) кричати, що мурини і порторіканці не можуть мати в Америці об’єктивного, справедливого суду, але докладати всіх зусиль, щоб в окремих випадках позбавити муринів і порторіканців справедливого суду, підтримуючи його авторитет і вносячи в нього розгардіяш; 3) виступати як „яструби” в Ізраїлі і як „голуби” у В’єтнамі.

ГРІЗНІШЕ, ЯК АТОМОВА ВІЙНА

Засмічення морів, яке набирає катастрофічних масштабів, сказав сенатор Гейлорд Нелсон, являє собою для людства не меншу загрозу, як атомовою війна. Мало-хто уявляє собі цю загрозу. Для прикладу, узбережжя стейтів Нью Джерзі і Нью Йорку вже заражені фабричними покидьками в такій мірі, що купання в

тих просторах становить для людей велику небезпеку.

Минулого року у Великобританії масово вимирали морські птахи без видимої ніби причини. В тілі тих птахів знаходили хемікалії, уживані для виробництва плястики. В морській воді американські дослідники виявляють щораз більшу наявність оліва і ртуті, що їх з покидьками виробництва викидається з фабрик у море.

Науковці вважають, що внаслідок систематичного отруювання промисловими покидьками морських просторів за яких 25-50 років риболовство в тих районах, де вилловлювано найбільше риби, залишиться тільки в спогадах рибалок.

Протягом останнього року понад 27 мільярдів фунтів усякого роду сміття викинено у воду з берегів Нью Джерзі і Лонг Айленду.

„Якщо ми не збалансуємо надзвичайно складної системи життя в океанах, — заявив сенатор Гейлорд Нелсон, — ми в такій глибокій мірі порушимо всю систему життя на нашій планеті, що неспроможні будемо утримати на ній життя в будь-якій його формі”.

П’ЯТИДЕСЯТНИКИ ЗА СУВОРУ КОНТРОЛЮ НАРКОМАНІ

Пастор Джордж Аптон, промовляючи на 27-ій Конвенції П’ятидесятницьких Асамблей Канади, сказав:

„Ми стали віч-на-віч з найбільш загрозливою кризою, яка будь-коли спадала на нашу країну. Ми стаємо жертвами жорстокої, сатаністичної конспірації, яка поставила собі за ціль знищити християнські інституції, підірвати нашу економіку, псувати нашу молодь до цілковитого знищення, а нас бентежити і відстрашувати від християнських принципів”.

Пастор Д. Аптон закликів учасників конвенції визнати цю велику небезпеку і проявити якнайбільшу пошану в справі прийняття принципів св. Письма для посиленої душпастирської служби.

СВІТОВА РАДА ЦЕРКОВ НА ДОПОМОГУ КОМУНІСТАМ

Як повідомляє російський емігрантський часопис „Наша Страна”, що виходить в Аргентині, Світова Рада Церков асигнувала 200.000 доларів на підтримку організацій, що „ведуть боротьбу з расизмом”, в тому числі комуністичних партизанів в Африці: комуністичному „Визвольному Фронтові” в Мозамбіку, Африканському Національному Конгресові в Південній Африці і двом комуністичним організаціям в Родезії.

До Світової Ради Церков належать більшість протестантських організацій у західному світі, Московська Патріархія і російська Православна Церква в Америці.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

ДО ТАКОГО І В МОСКВІ НЕ ДОДУМАЛИСЬ

Про те, як часом може покрутитися людині, а зокрема редакторові в голові, свідчить ось такий уривок з редакційної статті, надрукованої в „Карпатській Русі“, органі Лемко-Союзу в З'єднаних Стейтах і Канаді, що друкується язичієм у Йонкерсі:

„... Не знаєме, што сказав бы сегодня Ленин, если бы виділ то все, што дієся в том Божом світі. Не знаєме, што сказав бы Франклин Д. Рузвельт або и сам Абрагам Линкольн. Но напевно всі они бы глядали найперше тых источников, откаль пришли тоты бідствія на наш Божий світ. Они бы дошли к дверям, где вырабляются планы тых войн, и напевно так, як и всіх миролюбивых людей, а между ними и Христа, теперішны спасители світа росли бы их на крест”...

У скаженні лєнінских святкувань в Советському Союзі навіть їх аранжери не додумалися до такої адо-рації всесвітнього ката, спричинника загибелі десятків мільйонів людей, спричинника „бідствий, што пришли на наш Божий світ“ — Леніна-Ульянова. Ленін — і Рузвельт та Лінкольн! Ленін — і Христос! Направду, кого Бог хоче покарати, то відбирає йому розум.

СЛУШНЕ СТВЕРДЖЕННЯ

В реакції на повідомлення ОУН (мельниківців) про те, що широкорозголошений з'їзд цієї організації будімо вітали її делегати з України, канадійський „Гомін України“ в числі 38-му заявив:

„Не займаємо становища до питання „делегатів з рідних земель“, але до самого факту повідомлення про їх приявність. Відсутність їх у часі нарад не гарантує їм безпеки там, ані не гарантує всім іншим, які впродовж кількох минулих місяців у характері туристів чи приїжджких вешталіся по різних країнах світу. Чи це розумно і доцільно було проголошувати таку вістку — дуже й дуже сумніваємось. Рекламне повідомлення також повинно мати свій глузд”.

ЛІКВІДАЦІЯ ІНСТИТУТУ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ СССР

У результаті договору Москви з Бонном зліквідовано Інститут для вивчення СССР з осідком у Мюнхені. Це була американська інституція, яка публікувала висліди досліджень з різних ділянок життя СССР, зокрема України. Тепер вирішено цей Інститут зліквідувати, а в найліпшому випадку об'єднати з радіовисильнею „Свобода”.

ВИННИЧЕНКО НЕ БУВ ЧЛЕНОМ КП(б)У, АЛЕ...

У „Нових Днях“, що після смерті П. Волиняка знову почали виходити в Торонто, голова об'єднання письменників „Слово“ Г. Костюк подає нові коментарі до

дискутованого питання: був чи не був Володимир Винниченко членом большевицького уряду Християна Раковського в Харкові.

Як відомо, В. Винниченко, колишній прем'єр УНР, виїхав був 23 вересня 1920 р. з Відня до Москви, щоб „договорюватися“ із советськими можновладцями в справі його участі в уряді УССР. Для того, щоб переконатися, якою жалюгідною була ця його „місія“, варто почитати коментарі Г. Костюка, що намагається Винниченка реабілітувати, представити, як „чесного з собою“ політика і людину. Простеливши стежку для всіх наступних поворотців, Винниченко легально вернувся на еміграцію, щоб, і далі залишаючись комуністом, „шукати правди“ в капіталістичному світі.

Колишній прем'єр УНР, після того, як у Москві і Харкові відмовилися задовольнити його надмірні вимоги, записав у своєму щоденнику: „Я їду за кордон, обтрусю з себе всякий порох політики (!), обгороджуюсь книжками і поринаю у своє справжнє, єдине діло: літературу. Ці два місяці Голгофи навіки виліковують мене від роздвоєння (!). Тут, у советській Росії, я ховаю свою 18-літню соціалістичну політичну діяльність...”

Шкода, що аж по 18 роках політичної діяльності надумався роздвоєний В. Винниченко „обтрусувати“ з себе порох політики.

У своїх висновках Г. Костюк приходиться до висновку, що „ніколи В. Винниченко не був членом КП(б)У”. Не вмер, так змерз: сам же Г. Костюк у своїх коментарях пише, що на Україну Винниченко поїхав „на доручення групи українських діячів-емігрантів, що називали себе тоді Закордонною Групою УКП”. Отже, Української Комуністичної Партії, яку він сам зорганізував.

До речі, аж до 1930 року Винниченко діставав від большевицького уряду в Харкові гонорари за передрукування своїх старих і друкування нових творів.

Р. П.

З ПІДСОВЕТСЬКОГО ГУМОРУ

СПРАВА З ЛІЖКАМИ

По Україні кружляє такий анекдот:

Чому в Советському Союзі треба припинити виробництво спальних ліжок? Тому, що:

— Мертві громадяни сплять на цвинтарях.

— Советські герої сплять на лаврах.

— Студенти сплять на лекціях.

— Робітники і службовці — на зборах і мітингах.

— Колгоспники — на солоні.

— Клясовий ворог ніколи не спить.

— Члени партії і всі робітники КГБ день і ніч стежать за клясовими ворогами.

НЕВДАЛА ГОСТИНА

Дочка вирішила відвідати своїх стареньких батьків. І були для цього найсприятливіші умови — батьки жили, хоч в іншій області, та відразу ж за річкою. Отак перейшла місточок — і вже серед рідних!

Тож, не довго думаючи, Надія Палій зібрала, що знадобиться в дорозі, купила гостинців і вирушила із села Греблі Семенівського району Полтавської області до села Христителеве, Чорнобаївського району Черкаської області. Туди, де проживають батьки. Їде і солодко мріє, як ото в селі Горошине вона перейде містком через річку Сулу, а там уже...

— Виходьте, приїхали, — розвіяв солодкі мрії голос водія. — Далі не поїдемо. Містка немає.

Зійшла Надія Олексіївна з автобуса, переконалася — справді місток через Сулу зник, ніби його корова язиком злизала. А був же колись! Хотіла було найняти човна, щоб далі подорожувати вже Чорнобаївським районом, та добрі люди відраяли. Сказали: ніяких транспортних засобів по той бік річки немає.

Тоді вона поїхала іншим маршрутом: Лубни — Оржиця. Доїхала таки до Оржиці, а там — „тп-ру”. Далі була Черкаська область, а тому автолінія обривалася.

Надія Олексіївна вирішила зробити третю спробу Обрала маршрут: Семенівка — Липове — Чорнобаїв — Христителеве. Поїхала, а в Липовому — „тп-ру”. Далі починалась територія Черкаської області. Зрозуміло, семенівські автобуси не мали права порушувати суверенітет сусідів. Далі Липового вони не ходили.

Втративши будь-яку надію потрапити автобусом на гостину до своїх батьків. Надія Олексіївна повернулася додому. А коли трохи оговталася, сіла й написала мені листа. А в тому листі запитую, „чи не зможу я підказати їй, яким автошляхом вона може потрапити з Семенівського району в Чорнобаївський на гостину до своїх батьків?”

Воно, звичайно, підказати можна. Але боюсь, що десь наплутаю. То чи не ліпше, коли це за мене зроблять фахівці?

(„Радянська Україна”)

В ПІДСОВЕТСЬКІЙ УКРАЇНІ

ЛИШЕ ДВА ПРИКЛАДИ

„Наздогнати й випередити Америку!” — це гасло придумав Ленін, проголошував Сталін, Хрущов, а тепер проголошує Брежнев. Одначе, московська імперія лежить над проваллям, і де вже їй наздоганяти чи випереджати не тільки Америку, а й першу-ліпшу західноєвропейську країну в матеріальному забезпеченні населення.

Особливо зле з харчовим постачанням робітників, службовців і селян. Листи, які приходять до наших емігрантів з України, вказують на жахливий стан у тому відношенні. Ці листи потверджую навіть сама більшевницька преса, друкуючи матеріали про злиденний стан з постачанням харчів.

Перед нами київська „Робітнича Газета” з 13 серпня 1970 року. В ній надруковано кілька нотаток про крамниці та їдальні в різних містах України. Ось один із листів під наголовком „Дивна безтурботність”, що його написали робітники Нікополя, Дніпропетровської області, В. Конобас, К. Занудько, М. Дудін:

„Особливо обурює рівень обслуговування робітників нічних змін. Прийдеш уночі повечеряти — на прилавках лише прокисле молоко й засохлі шматочки хліба... Так забезпечується їдальня базою міськхарчторгу. „Підвезти не можемо, немає машин”, „немає транспорту”, — чули робітники розмову начальників заводу із „постачальниками”.

У тій самій газеті надруковано ще ось такий лист під наголовком „Чий супутник”:

„Є в селі Буча під Києвом кафе „Супутник”. Наші читачі, подружжя Андрєєви (либонь, москалики — П. В.), поїхали в Бучу провідати сина, який на будові працює. Зайшли в кафе. А там саме продавалися страви, яким місце лише в музеї браку: шніцель не свіжий, салат з жовтих огірків, голубці невизначеного вмісту. А ціни — як у ресторані. Просто незрозуміло, чий супутником може бути кафе, де і не нагодують, і хлібну котлету за шніцель видадуть, та ще й найвищу ціну візьмуть...”

„Чий супутник”? — запитую автор згаданого допису. Та звичайно ж — московський, бо Москва українцям не дозволяє на жадні супутники, тільки сама все те продукує.

Ми взяли лише два приклади. А таких фактів у „соціалістичному раю” сотні тисяч.

II. Водолажченко

СЕНАТОР КЛІФФОРД П. КЕЙЗ ПЕРЕСТЕРІГАЄ

„Американці мусять рішуче підтримати соціальні реформи, необхідні для того, щоб зберегти наше суспільство — або ж ці реформи безоглядно переведе диктатура, — перестерігає сенатор Кліффорд П. Кейз, республіканець з Нью Джерзі. — Якщо вільний народ — який може робити так, як йому подобається — не підтримує реформ у суспільстві, тоді неминуче народиться поліційна держава. А наша модерна технологія може зробити цю поліційну державу куди жорстокішою, як будь-яка інша, яку ми знаємо”.

Сенатор Кліффорд пригадує американцям декілька „мусимо”:

— „Ми мусимо перестати думати, що невинний зріст населення — річ добра, бо внаслідок цього ми маємо більше покупців, продавців і більше вояків, щоб утримувати нашу національну могутність.

— Ми мусимо перецінити нашу філософію, що необмежений розвиток міських і підміських реальностей є річчю дуже побажаною.

— Ми мусимо уважніше прислухатися до оправданих нарікань і вимог навіть відносно малих національних меншин.

— Ми мусимо не боятися загострення наявних законів, якщо хочемо пережити цю турботливу добу”.

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД!